

ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL

A VÉPI VADVIRÁG MŰVÉSZETI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

(ADAPTÁLT PROGRAM NAGY JENŐNÉ: ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK
ESZKÖZEIVEL CÍMŰ PROGRAMJA ALAPJÁN)

2019

---

*Verzió: 6.

Készült: 2019. augusztus 25.

Iktatószám: 218/2019.

Módosította: a Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda vezetősége

Elfogadta: a Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda nevelőtestülete

Jóváhagyta: az óvoda igazgatója

Egyetértési jogot gyakorolt: Vép Város Képviselő-testület

<p>Az intézmény OM azonosítója: 202273</p>	<p>Intézményvezető: ..... Kovácsné Halász Éva P.H.</p>
<p>Legitimációs eljárás:.....</p>	
<p>Fenntartói határozat szám:..... Ph ..... aláírás</p>	
<p>Nevelőtestületi elfogadás határozat száma: ...../2019 ..... név</p>	<p>Szülők Óvodai Szervezete nevében véleményezte: ..... név</p>

Tartalom

AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA	4
1. BEMUTATKOZÁS	6
2. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI	11
3. A NEVELÉS KERETE	17
4. AZ ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	29
5. AZ ANYANYELV-, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	31
6. AZ ÉRZELMI BIZTONSÁGOT NYÚJTÓ, SZERETETTELJES, CSALÁDIAS LÉGGÖR MEGTEREMTÉSE	34
7. A GYERMEK – GYERMEK, A FELNŐTT – GYERMEK POZITÍV ÉRZELMI TÖLTÉSŰ KAPCSOLATÁNAK KIALAKÍTÁSA, AZ ÉRZELMEKRE ÉPÜLŐ KAPCSOLATTEREMTŐ ÉS – ÉS MEGTARTÓ KÉPESSÉGEK FORMÁLÁSA, ERŐSÍTÉSE A TÁRSAS KAPCSOLATOK LÉTREHOZÁSA ÉRDEKÉBEN	36
8. A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE	38
9. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE	39
10. KIEMELT NAPOK AJÁNLOTT TARTALMAI	42
11. A NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AJÁNLOTT TARTALMAI	44
12. A PROGRAM NEVELÉSI FORMÁI	46
13. VERSELÉS, MESÉLÉS	55
14. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	59
15. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA	62
16. MOZGÁS	67
17. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	70
18. MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	75
19. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	77
20. A PROGRAM ERŐFORRÁSA	80
21. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÜK ELŐSEGÍTÉSE	82
22. HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEK	89
23. AZ ÓVODAVEZETŐ FELADATAI	90
24. A PROGRAM SZAKMAI FEJLESZTÉSE AZ ORSZÁGOS EGYESÜLET SEGÍTSÉGÉVEL	91
25. A PROGRAM TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE	93
26. VEZETŐI, SZAKMAI ELLENŐRZÉSEK	96
27. SZAKMAI INNOVÁCIÓK, FEJLESZTÉSEK, ÉS A SZAKMAI BELSŐ ÉRTÉKELÉSEK RENDSZERE	97
28. AZ ÓVODAI GYERMEK VÉDELMI FELELŐS MUNKÁJA	99
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	101
ÉRVÉNYESSEGI RENDELKEZÉSEK	102
FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT SZAKIRODALOM	104

Jogsabályi háttér:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról.
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve kiadásáról.
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve kiadásáról.
- 2017. évi XCV. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek a gyermekvédelem rendszerének megerősítése érdekében történő, valamint egyéb törvények módosításáról
- 149/1997. (IX: 10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.
- 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről.
- 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.

AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA**Intézmény adatai:**

Intézmény neve: Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda

*Székhely cím:*9751 Vép, Szent Imre u. 1.

Foglalkoztatási jogviszonyok:

- közalkalmazotti jogviszony
- megbízási jogviszony
- munkaviszony

Alaptevékenységi besorolás: 851020 óvodai nevelés

Kormányzati funkciók:

- 091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
- 091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
- 091140 Óvodai nevelés,ellátás működtetési feladatai

Alapítás módja: jogutódos átalakulás

*Alapítás dátuma:*1992.06.16.

Alapító okirat száma: 1/2016

Irányító/ felügyeleti szerv: Vép Város Képviselő-testület

Cím: 9751 Vép, Rákóczi u. 8.

Felvehető gyermekek létszáma: 150 fő
Engedélyezett csoport létszám: 6 csoport
(Rezeda, Búzavirág, Csillagvirág, Gólyahír, Pipitér, Pitypang)

KÖSZÖNTŐ

Szeretettel köszöntöm olvasóinkat. Tájékoztatni szeretném Önöket az óvodánkban zajló nevelőmunkánkról.

Hisszük, hogy ebben a rohanó világban, helytállni, megfelelni az élet elvárásainak, szembenézni a kihívásokkal csak az az ember képes, aki a különböző életkori szakaszokban szükségleteinek és igényeinek megfelelően élhet.

Az óvodáskorú gyerekeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, a művészetek eszközeivel pedig hiteles és követendő példát kapjon.

A régi idők emlékeit a hagyományőrzéssel szeretnénk megmenteni, átadni a jövő nemzedék számára. A gyermekeken keresztül a szülők érdeklődését is szeretnénk felkelteni a hagyományőrzésre, művészetekre, így a családokkal együttműködve hatékonyabban érhetjük el céljainkat.

Pedagógiai programunk megvalósítása során a gyermekek örömteli, játékos élményeket, szüleiknek értékteremtésre serkentő közös együttléteket kívánunk nyújtani.

2004 őszén adaptáltuk a művészeti programot és csatlakoztunk a Vas megyei művészeti óvodák munkaközösségéhez. Mi Vépen azért választottuk ezt a programot, mert pedagógiai elveink, hitvallásunk, a nevelésről vallott elveink, érzelmi, esztétikai beállítódásunk „otthonra talált” ebben a szellemben. A művészetek eszközeivel hatunk a gyermekekre. Felhasználjuk a verset, a mesét, a dramatikus játékokat, az éneket, énekes játékokat, zenehallgatást, a rajzot, a mintázást, a kézimunka léleknevelő erejét. A program a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását, az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Olyan óvodapedagógusok vagyunk, akik ragaszkodunk népünk múltjához, és képesek vagyunk azzal azonosulni és az ezzel járó feladatokat vállalni. Gyűjtjük és óvjuk szűkebb és tágabb környezetünk még megmaradt értékeit.

Kovácsné Halász Éva

intézményvezető

1. BEMUTATKOZÁS

1.1 TELEPÜLÉSÜNK BEMUTATÁSA

Szombathelytől 8 km-re, keletre, a Gyöngyös-sík középső részén, a Kozár- és Borzó-patakok összefolyásánál fekszik Vép az ősi Savaria elővárosa volt. Vép eredetileg talán szláv település volt, amelyre a honfoglaló magyarok rátelepedtek. Valószínűleg Bulcsú népéhez tartoztak.

A település közigazgatásilag 1786-ban a Szombathelyi Járáshoz, 1790-1849-ig a Szombathelyi Kerület Gyöngyös és Sorok-melléki Járáshoz, 1850-1860-ig a Sárvári Járáshoz tartozott. 1861-1871-ig a Szombathelyi Kerület Vépi Járásának községe volt, majd 1872-től ismét a Szombathelyi Járáshoz került.

A település története elválaszthatatlan a mindenkori birtokos család - az Erdődyek életétől. A kastélyban jelenleg a Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet működik 1963-tól. Az Intézet 1962-ben költözött Pápáról Vépre. 1969-ben elkészült az óvoda, 1972-ben az ABC áruház, 1973-ban a második orvosi rendelő. A település 2009 július 1-én városi rangot kapott.

1.2 ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

Az 1996-ban kiadott kormányrendelet fogalmazta meg Az óvodai nevelés országos alapprogramját, és a többszörösen módosított közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: KT.) 45. § (1) pontja kimondta: „Az óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján nevelési programot készít, vagy az ily módon készített nevelési programok közül választ.”

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény egy merőben új szellemiséget, értékrendet közvetít. 2012. szeptember 1-jétől fokozatosan lép életbe, ezért programunkat az új előírások alapján módosítjuk. Figyelembe vesszük a 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendeletet, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramját újítja meg, és a 2013/14. nevelési évtől válik érvényessé.

Óvodánk Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel-című program adaptációját választotta. Nevelőtestületünk ezzel a programmal tudott a legjobban azonosulni – figyelembe véve a környezeti adottságokat, személyi, tárgyi feltételeket. Ezáltal lehetőségünk nyílik a Vépi néphagyományok megőrzésére, továbbadására már az óvodás korosztály körében is.

A program alappillére kettős: az érzelmekre épít, és a gyermek esztétikai tevékenységét, alkotóképességének fejlesztését hangsúlyozza. Az érzelmeknek – fejlődés

lélektani tanulmányaink és gyakorlati tapasztalataink alapján is megállapíthatjuk, hogy – rendkívüli jelentősége van az óvodás gyermek életében. Tudjuk, hogy ez a kor a nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, polarizált érzelmek kora.

A gyermek érzelme differenciálódhat, érzelmi állapotának tartóssága növekedhet, a gyermek érzelmi labilitása csökkenhet, megszelídülhet végleteket mutató érzelmi reagálása, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek gazdag érzelmi skálája, és megerősödhetnek magasabb rendű érzelmei.

A program másik alappillére a tevékeny óvodai élet megteremtése, amelyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek, hogy a kreatív gondolkodási irányt megerősítsék. Az eredeti, kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásához. Ehhez az alábbi kreatív gondolkodás területét bemutató elméletet (J. Geoffrey Rawlinson: A kreatív gondolkodás és az ötletbörze) éreztük találónak, amely kapcsolatot teremt a művészettel és a humorral, valamint utat nyit a tapasztalat útján szerzett gondolkodásra.

- HUMOR HAHA----- Robbanásszerűen oldja a feszültséget, lazít, jó közérzetet teremt.
- FELFEDEZÉS AHA----- Hagyja a gyermeket kíváncsiskodni, kutatni a tárgyi, természeti, társadalmi környezetet észrevenni.
- MŰVÉSZET AH----- Segít megélni a művészet által kiváltott érzelemgazdag és ellenőrzött feszültségoldást.

1.3. HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL

Vép Várost a lakosság lélekszámának lassú növekedése jellemzi. A beiratkozó gyermekek emelkedő száma és kor szerinti megoszlásának aránytalansága miatt intézményünkben osztott és vegyes életkorú, átlag 25 fő létszámú 6 óvodai csoport működik. Az utóbbi évek reformpedagógiai törekvései, illetve az óvodai nevelés országos alapprogramja hatására ma már kizárólag a gyermek érdeklődésére és kíváncsiságára támaszkodva tervezzük meg az óvodai életet. A gyermeki tanulás saját élményű tapasztalatszerzés és mintakövetés formájában az egész nap folyamán adódó helyzetekben valósulhat meg. Az életkori sajátosságok érvényesülése érdekében nagyobb szerepet szánunk a spontán szerzett ismeretek megszerzésének. Ez természetes módon növeli a játék és a játékos tevékenységek jelentőségét. Óvodai életünk megszervezésekor legfontosabb szempont számunkra, hogy alkalmazkodjunk az óvodáskorú gyermek igényeihez, szükségleteihez. Ezért figyelünk az óvodai élet ritmusának kialakítására, a folyamatosságra, amely kiterjed az egésznapos nevelési folyamatra, továbbá figyelembe vesszük a gondozási tevékenységek kiemelt szerepét, és építünk a helyi szokásokra, igényekre. A legnagyobb hangsúlyt a játékokra helyezzük, de kiemelt helyen szerepel a szabad levegőn való minél több tartózkodás, valamint a mozgás. A napirendet a folyamatosság, stabilitás és rugalmasság egyaránt jellemzi. A napirendben

rendszeresen ismétlődő, ugyanabban az időben történő tevékenységek érzelmi biztonságot nyújtanak, beépülnek a gyermek személyiségébe, szokássá válnak.

A jó közérzetet megfelelő időkeretben a személyes odafigyelés, törődés, a gyermek egyéni igényeinek figyelembevétele biztosítja. Segítő, támogató jelenlétünkkel biztosítjuk az önállóságra való törekvéseket. Naponta sor kerül a lételemüket jelentő szervezett és spontán, gyermeki igényeket, ötletek felhasználó mozgásra, levegőzésre, sétára, kirándulásra.

Törekszünk arra, hogy a gyermek szabad játéktevékenysége hosszantartó, zavartalan legyen.

A tanulási tevékenységek megszervezésének a napirendben és heti rendben nincs előre meghatározott ideje. Az óvodapedagógus a gyermek számára differenciált, párhuzamosan végezhető tevékenységek szervezéssel biztosítja fejlődését. Heti rendünk kialakításakor a közös helyiségek használatának rendje a csoportok egymással történő egyeztetése alapján történik. Ünnepeink, hagyományaink, rendezvényeink bensőséges hangulatát átgondolt szervezőmunkával, hozzájuk illő külsőségek megteremtésével valósítjuk meg. A nyitott óvodai ünnepeinket, rendezvényeinket gyermekek, a családok közös együttléte teszi családiassá.

1.4.AZ ÓVODÁNK SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Óvodánk 22 fő engedélyezett létszámmal rendelkezik.

Elsődleges szempontunk, hogy minden munkakörre megfelelő szakmai végzettség mellett, a folyamatos továbbképzés legyen a kolléga célja. Az intézmény valamennyi pedagógusa eleget tesz a törvény által előírt hét évenkénti 120 órás továbbképzési kötelezettségének. A továbbképzési program elkészítésénél figyelembe vesszük az intézmény programját támogató elképzeléseket és a pedagógusok egyéni érdeklődését, karrierépítését.

- Intézményünkben az óvodapedagógusok főiskolai végzettséggel rendelkeznek.
- Az óvodapedagógusok munkáját, a gyermekek mindennapjait szakképzett dajkák és pedagógiai asszisztensek segíti.
- A munkatársaink többsége sok éves óvodai gyakorlattal rendelkezik, és hosszú évek óta dolgozik az intézményben.
- A testületre jellemző a nyitottság, az állandó szakmai fejlődés
- A közösen létrehozott pedagógus etikai kódex betartását mindenki magáénak érzi:
  - o a gyerekek irányában;
  - o a közösségi magatartásban;
  - o a szülőkkel való kapcsolattartásban
- Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára.

- Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. A mindennapi élet szervezését és lebonyolítását a törvényben előírt végzettségű és létszámú személyzet biztosítja.
- Minden gyermeknek alanyi jogon jár az óvodai nevelés.

A gyermekek fejlesztését az alábbi szakemberek segítik:

- logopédus
- gyógypedagógus
- fejlesztő pedagógus
- szakértői bizottság
- védőnő

Az engedélyezett létszám elosztása:

Megnevezés	Létszám
Intézményvezető	1 fő
Óvodapedagógus	12 fő
Pedagógiai asszisztens	2 fő
Dajka	6 fő
Óvodatitkár	1 fő
Összesen:	22 fő

1.5. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

Óvodánk 1969-ben épült Vép frekventált környezetében, mely napjainkban 6 csoporttal működik, Bozzai társközségben működő óvodai csoport megszűnt. A *tárgyi környezet*, ha megfelel a törvényi előírásoknak, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, megfelelő alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere **az óvodaudvar**. Óvodaudvarunk nagyon egyedi. Csodás fák, tuják teszik erdei hangulatúvá. Részben füves területek csalogatják a gyermekeket futkározásra, mozgásos tevékenységre. A tér esztétikus, szép kialakítására törekedtünk. Az aszfaltozott területekre társasjáték illetve úttest lett felfestve. Törekszünk arra, hogy lehetőségeinket jól kihasználva elősegítsük a gyermekek fejlődését.

Az udvar esztétikai szépségét adja a sok virág, cserje. A homokozókhöz, labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Külön foci pálya is kialakításra került. Megteremtettük a feltételét annak, hogy énekes, dramatikus játékokat játszassanak, bábozhassanak a fedett teraszokon.

Az óvoda épületét a nevelési-fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvodapedagógusok esztétikusan, ízlésesen rendezik be. A több funkciót betöltő **csoporthoz** alkalmassá tesszük a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát ad a szülőknek is. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot szabadon hagyjuk, csak olyan függönnyt használunk, ami nem veszi el a fényt. Tűző nap esetén biztosítjuk az elsötétítést.

A többféle játéktevékenységhez **elkülönített részeket** alakítunk ki a csoportszobában. Esztétikus mesebirodalmat tervezünk meg, ami a személyes percek, a napi mesélés, a drámajátékok, a bábozás színtere. Biztosítjuk, hogy a gyermekek nyugodtan rajzolhassanak, barkácsolhassanak, mintázhassanak, festhessenek, **mindent megtaláljanak**, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. **Kialakítunk egy olyan helyet, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez.**

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, nyugodt feltételt biztosít a vetkőzéshez, öltözéshez. **Az öltözőben a szülők részére érdeklődést felkeltő, esztétikus táblát helyezünk el, ahol részletes tájékoztatást kapnak a csoport mindennapjairól.** A projektekről készült fényképeknek, albumoknak, tablónak, kiállításnak is helyet biztosítunk.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait képi formában is megjelenítjük a szokások rögzítésének elősegítésére.

Az óvodába belépőt az **ovigaléria** fogadja. *A kiállított alkotások a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknek is.* A folyosón alakítunk ki olyan területet, ahol megjeleníthetők a gyermekek munkái. Képgalériánk kialakításánál fő cél volt a mese varázslatos világának biztosítása.

Tornaszobánk csoport bővítés miatt 2019. őszétől megszűnt. A mozgáshoz szükséges helyet a Vépi Művelődési Ház biztosítja.

1.6. ÓVODÁNK FUNKCIÓJA

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek (363/2012.(XII. 17) Korm. Rendelet) megfelelően:

- A gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondolkodás és különleges védelem illeti meg.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok alapvető tiszteletben

tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a következőképpen határozza meg az óvodaképet és funkcióját:

„Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.”

Óvodánk gondozza, ápolja, védi a gyermekeket, és mindent elkövet azért, hogy a családi közösséget kiegészítve szocializálja őket. Nagy figyelmet fordítunk a szokáskialakító, nevelő funkcióra, amely fejlesztő munkát jelent. Így a gyermekek mindent elsajátíthatnak, hogy az iskolai életre alkalmassá váljanak.

2. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI

„Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg: hogy gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.”

2.1. KIINDULÁSI PONTJAINK

- Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembe vételével nevelhető, fejleszhető.
- Minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül. *„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”*

2.2. GYERMEKKÉPÜNK

Feltételezzük, hogy minden gyermek befogadó az élményekre, a mesére, zenére és az alkotó tevékenységekre. Ha mindezt az óvodában megkapja, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

„Elsődleges célunk az emberi személyiség teljes kibontakoztatása, amely során biztosítjuk az óvodás gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődését az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, valamint a hátrányok csökkentését. A gyermeki személyiséget úgy szeretnénk alakítani a művészeti nevelés segítségével, hogy az iskolába lépés idejére nyitott, érdeklődő, önálló, természetszerető és – védő, tisztelettudó, segítőkész egyén váljék belőle.”

2.3. PEDAGÓGUSKÉPÜNK

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. **Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.** A pedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent minden gyermek számára, ezért a pedagógusi tevékenységek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Intézményünkben törekszünk a pedagógusok előmeneteli rendszeréhez kapcsolódó, az Önértékelési Programunkban a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárásoknak megfelelni, a kompetenciáinkat fejleszteni.

Óvodapedagógusaink rendelkeznek a pedagógiai munkájukhoz szükséges korszerű, módszertani tudással

- Folyamatosan fejlesztik pedagógiai és módszertani ismereteiket, személyiségüket
- Olyan módszereket alkalmaznak, amelyek elősegítik a tanítás-tanulás eredményességét. A tevékenységekben megvalósuló tanulási folyamat alatt alkalmazzák a komplexitást. Elfogadó, segítő, támogató attitűdjük mintát jelent a gyermek számára.
- Pedagógiai programunk cél-, feladat-, tevékenységrendszerét szem előtt tartva, a belső tartalmat igazítják a nevelési gyakorlatukhoz, a helyi értékek és a hagyományok beépítésével.
- A csoport szokás- és szabályrendszerét az óvoda értékrendjéhez igazodva alakítják ki, figyelve a magyar nemzeti értékek beépítésére is.
- A hatékony pedagógiai munka érdekében keresik az innovatív lehetőségeket, törekednek az új irányok és lehetőségek megismerésére és kipróbálására.
- Jól ismerik a tanulási és képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális eszközöket, melyeket, céljaikat szem előtt tartva tudatosan alkalmaznak.
- Pedagógiai munkájuk tervezése során szem előtt tartják a logikus, egymásra épülő elrendezést.
- Pedagógiai terveik megvalósításában folyamatosan felülvizsgálják azt, elemzik annak eredményességét.
- A gyermekek fejlesztése érdekében felhasználják a szabad játék nyújtotta lehetőségeket.
- A módszertani szabadság elvével élve - építenek a gyermekek tapasztalataira, spontán ötleteire, melyekkel személyiségüket a játék, munka, tanulás tevékenységeivel formálják. A gyermekek fejlesztését egyéni, illetve mikro-csoportos formában végzik.
- A gyermekek egyéni képességeit és igényeit figyelembe véve differenciálnak, előnyben részesítik a tapasztaláson alapuló módszereket.

- Gondoskodnak a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, gyermekcsoportban történő nevelését és fejlesztését tervezetten valósítják meg, folyamatosan képzik magukat.
- Nyitottak a szülők, az intézményvezető, a kollégák, valamint a szaktanácsadó visszajelzéseire. Az észrevételeket szakmai fejlődésük érdekében jobbító szándékkal fogadják, felhasználják azokat munkájuk során.
- A nevelőtestület tagjaival megosztják tudásukat, tapasztalataikat, segítséget nyújtanak szakmai, módszertani kérdésekben.
- A pozitív együttműködés elvét alkalmazva törekednek arra, hogy megismerjék a gyermekek más forrásból szerzett tudását (család, bölcsőde), amelyre építik munkájukat.
- Feltétel nélküli bizalmat mutatnak a gyermekkel szemben, értékelésük során pozitív megerősítést alkalmaznak.
- A pedagógiai folyamatokat figyelemmel kísérik, tudatosan terveznek, hosszútávon átgondolják azok hatásait és az elért eredményeket elemezve képesek a változtatásra, korrekcióra.
- A gyerekek érdeklődésének felkeltésére és folyamatos fenntartására változatos módszereket alkalmaznak. Módszereiket az életkori sajátosságok figyelembe vételével választják meg.
- Biztosítják az elmélyült tevékenységhez, tapasztalatszerzéshez szükséges feltételeket.
- Tudatosan, tervszerűen, naprakészen vezetik az óvodai dokumentumokat.
- Szakmai ismereteikkel, tapasztalataikkal támogatják a pályakezdő és új pedagógusok munkáját.
- Minden szinten törekednek emberi kapcsolataik javítására, céljaik megvalósítása érdekében összehangolt munkát végeznek a csoportban dolgozó többi felnőttel.
- A megbeszéléseken, értekezleteken szakmai felkészültségük révén határozottan, jól felépített gondolatmenettel rendszeresen nyilvánítanak véleményt. Kulturáltan, pedagógiai tényekkel alátámasztva vesznek részt szakmai vitákban, törekednek a problémák közös megoldására.
- Pedagógiai tevékenységeik során olyan módszerek alkalmazására törekednek, amelyek elősegítik a gyermekek pozitív önértékelési készségeinek megalapozását, fejlesztik énképük alakulását valamint önkifejező törekvéseiket.

2.4. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE ALAPVETŐ CÉLJAINK

- Az óvodások nyugodt, élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.

- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a gyermeki személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

Általános nevelési céljaink: Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

Az erkölcsi-szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, szeretetteljes, nyugodt légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, amelyben sok a közös élmény, a közös tevékenység.
- A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést.
- A gyermek legyen képes a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének fokozatos kialakítása.
- A harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élménybefogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.

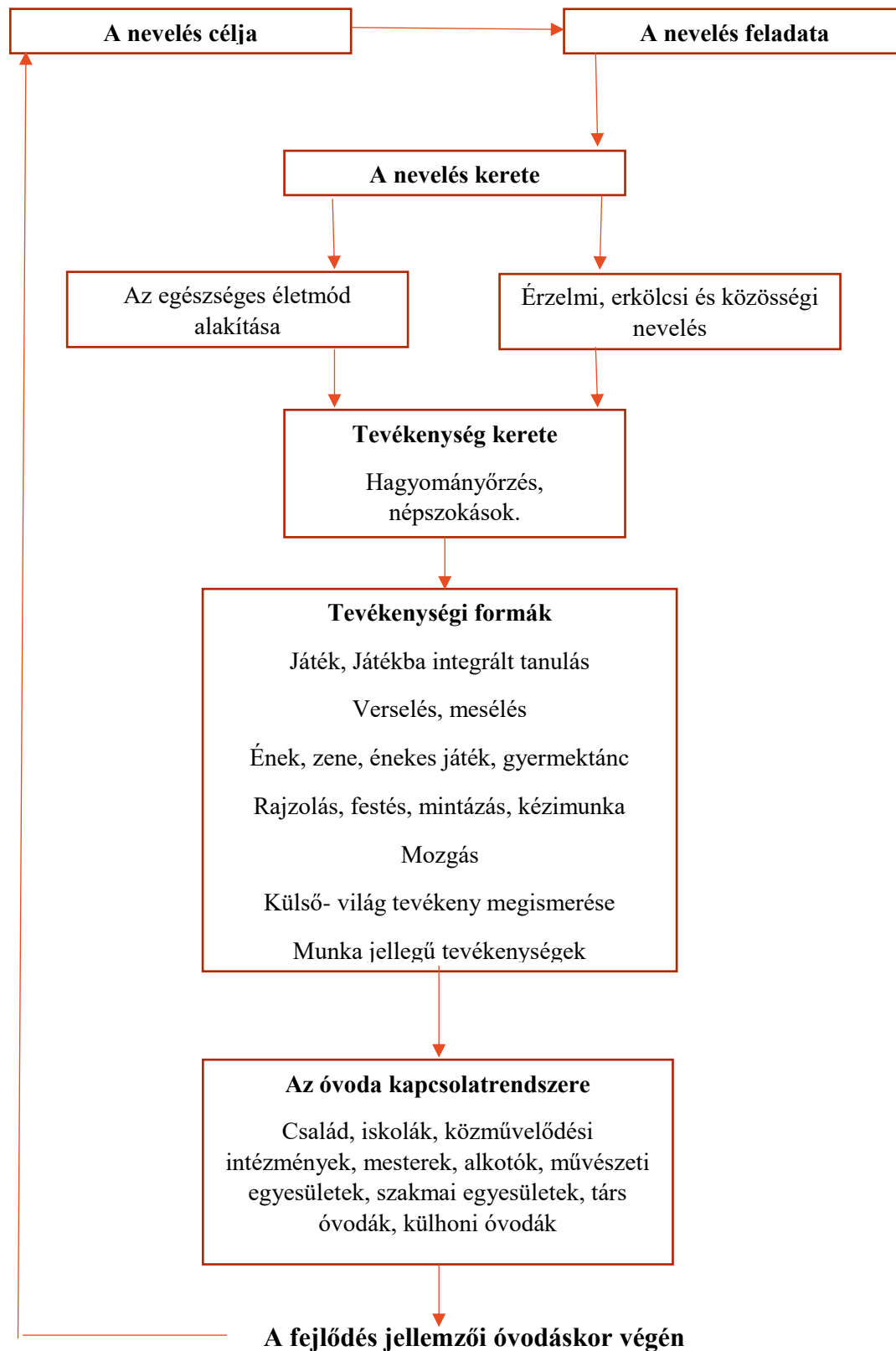
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi, emberi, természeti környezetben észrevenni a szépet.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb – tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánpótlási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást – különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy képi eszközök segítségével szabadon kifejezhessék.

Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánpótláson alapuló nyelvelsajátítást.

2.5. PROGRAMUNK RENDSZERÁBRÁJA

3. A NEVELÉS KERETE

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEINK

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életviteligényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

1. Testi és lelki egészség

Az óvodára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a gyermekek egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az óvoda segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek egészségi állapotát javítják. Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésre valamint a harmonikus élet értéként való tiszteletére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.

2. Alapelvek, célok

A környezet és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természetkörnyezet óvása és védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti-, környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére. Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket, és programunkkal a szülők és környék lakóinak környezet- és egészségtudatos magatartását is fejleszteni kívánjuk.

3. Helyzetkép

Óvodánk a város legszebb zöld övezeti részében található. Rendezett, tiszta, parkosított udvart biztosítunk gyermekeink számára, ahol szép és biztonságos környezetben játszhatnak. Intézményünk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt - bölcsődék és egyéb szociális intézmények -, az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálat, családok átmeneti otthona, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után – iskolák -, meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében. A kapcsolattartás formái és módszerei alkalmazkodnak a feladatainkhoz és a szükségletekhez.

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező

3.1. Az óvodapedagógus feladata az egészségnevelés területén

Az egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. Törekszünk a helyes étkezési szokások kialakítására, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. Óvodánkban az étkezéseket – a tízórai kivételével - kötött keretek között szervezzük. Az óvoda épületében működő főzőkonyha biztosítja a napi háromszori étkezést. (tízórai, ebéd, uzsonna) A táplálékallergiás gyermekek részére lehetőség van diétás étkezésre, melyhez szakorvosi igazolásra van szükség.

Étkezések során figyelembe vesszük a gyermekek étvágyát, eltérő szokásait. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. Gyümölcsöt vagy zöldséget napi rendszerességgel kínálunk a gyermekeknek, melyet a szülők bevonásával igyekszünk biztosítani. A kiválasztó szervek megfelelő működése és a jól hidratáltság érdekében a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Feladataink:

- Kulturált étkezési szokások kialakítása (esztétikus, alkalomhoz illő teríték, helyes evőeszköz használat, kulturált, nyugodt étkezés közbeni helyes viselkedés)
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatának elsajátíttatása.
- Segítségnyújtás az esztétikus terítésben, az étkezés előkészületeiben, ösztönzés az önálló munkavégzésre.
- Más kultúrából érkező gyermekek sajátos táplálkozási szokásainak elfogadása, ezek tapintatos összehangolása az óvodai szokásrendszerrel.
- Fokozott figyelem a táplálék érzékeny gyermekek étkezésére.
- Tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel szükséges kiegészíteni
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének. (pl. saláta-, gyümölcssaláta készítés)
- Valamennyi érzékszerv megmozgatása tapasztalatszerzés során, a gyermekek megismertetése a különféle gyümölcsökkel, zöldséggel: őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak, kóstolók és salátakészítés zöldségből, gyümölcsből.
- Betegségek megelőzése érdekében javaslatétel az egészséges ételek, italok és kiegészítő élelmiszerek fogyasztására (pl. születésnapok, farsang)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek, ismerik a kulturált étkezés szokásait,
- Készség szinten, rendeltetésüknek megfelelően használják az evőeszközöket.
- Önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak
- Szívesen kóstolnak meg új ízeket
- Ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét.
- Önállóan töltnek vizet a kancsóból.

3.2. Mindennapos testnevelés, mozgás

A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való készítésben mutatkozik meg, a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A változatos mozgáslehetőség biztosítása kiemelt feladatunk óvodásaink számára, amelyre minden nap alkalmat teremtünk. A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt a játéktevékenység útján valósul meg. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében. A felfrissítő, edző mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll, valamint a heti rendszerességgel tartott, korcsoportra szabott torna, mozgásos játékok. A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok, a lehetőségekhez mérten a téli időszakban is sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést, a vízhez szoktatást a nagyobb gyermekek számára biztosítjuk. A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy és finommozgások fejlesztésére. A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés előfordul, hogy hanyag testtartást okoz, ezért szervezett foglalkozások keretében prevenció, fejlesztő tornagyakorlatok végzésével segítjük a gerinc deformitások megelőzését. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk. Évente szervezünk sportnapot gyermekeink számára, ezzel is megalapozva a rendszeres mozgás megszerését, felkelteni az életen át tartó sporttevékenység iránti igényt óvodásainkban.

Feladataink:

- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében azon a feltételek megteremtése, melyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-, ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket.
- Rendszeres kondicionálás, ezen belül a testi erő és állóképesség fejlesztése, az időjáráshoz való alkalmazkodás és a teherbíró képesség fejlesztése.
- Változatos mozgáslehetőségeket biztosítása a gyermek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése céljából, valamint pozitív mozgástapasztalatok megszerzésére. Kihhasználva az óvoda adottságaiból és földrajzi fekvéséből adódó

mozgáslehetőségeket: kerékpározás, futóbiciklizés, rollerezés, egyensúlyozó mozgások, mozgásfejlesztő eszközöket.

- Séták, kirándulások szervezése az óvoda körül elhelyezkedő kertes családi házakhoz, patakhoz, játszótérre, kiserdőbe (FM DASzK Mezőgazdasági Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma)
- Az óvoda udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás).
- A helyes testtartás kialakítása és a mozgásügyesség fejlesztése érdekében –prevenációs szemlélettel- rendszeres lábtorna és mozgásos játékok szervezése.
- A lehető legtöbb alkalom a szabad mozgásra, mely gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgás-tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
- A mozgásos tevékenységet és eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez tervezzük és szervezzük.
- A nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn – árnyékon - való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak).
- Minden zárt helyen történő tevékenység során gondoskodunk a megfelelő levegőcseréről.
- Az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében
- A mozgás utáni regenerálódás biztosítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Szívesen mozogjanak, legyenek kitartóak a mozgásos játékokban.
- A mozgásos tevékenységekben legyenek képesek harmonikusan együttműködni társaikkal.
- Örömként éljék meg a közös (játékos, sportos) mozgást.
- Kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyérzékelésük legyen összerendezett.
- Ismerjék és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket.
- Tartózkodjanak szívesen a szabad levegőn, és váljon természetes igényükké a szabadban való mozgás.

3.3 A testi és lelki egészség fejlesztése, magatartási problémák kezelése a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A dohányzás megelőzésének feladata. Számos felmérésben kimutatták, hogy az óvodás gyermekek családjainak több mint felében él dohányzó felnőtt, akik kedvezőtlen mintát nyújtanak a gyermekeik számára. A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős

szerep jut az óvodában dolgozó felnőtteknek. Példamutatásukkal modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.

Feladatunk minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként

szolgálhat. Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület. Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak. A szülőket is ösztönözzük a pozitív példamutatásra.

Feladataink:

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (leburnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- Beszélgetések a dohányzásról, negatív tapasztalatok felidézése, képek nézegetése segítségével, kirándulási élmények feldolgozása során, valamint az egészségvédelemmel kapcsolatos tevékenységek során.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön,
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít és zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt. Kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

3.4.A bántalmazás megelőzése

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.” A WHO meghatározása szerint.

Elhanyagolás: ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel

jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolás: az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolás: az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet

hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Például: az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

Gyermekbántalmazás: ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt (tud róla, vagy szemtanúja) nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás: az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (Pl.: gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Érzelmi bántalmazás: a hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos,

és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál.

A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt

Feladataink:

- Meleg, elfogadó, szeretetteljes légkör kialakítása, a baráti kapcsolatok ápolása és erősítése.

- Mintaadás a kialakult konfliktusok megoldására pl.: többféle megoldási javaslat, dramatikus játékok, bábozás, beszélgetések, érzések megfogalmazása, a feldolgozás segítése.
- Az intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében. (pl.: gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.) Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól.
- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- A gyermekek szüleinek - a nevelési év kezdetekor - tájékoztatása a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint az elérhetőségeiről.
- Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkalni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan „érzékeny”. Az erőszakos cselekmények látványa is egészségkárosodást okozhat számukra, ezért szorgalmazzuk a szülőkkel való beszélgetések során az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését.

3.5. A baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodás korú gyermekeknek életkori sajátosságából még nem alakult ki veszélyérzete, ezért a mi feladatunk testi épségük megőrzése, és figyelmük ráirányítása a környezet veszélyeire. Az óvoda berendezései, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki. Az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi dolgozója a balesetek elkerülése érdekében a gyermekek által használt tárgyakat, eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javításukat, cseréjüket, használatból történő kivonásukat. A gyermekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok az óvó, védő előírások, amelyeket a gyermekeknek és szüleiknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A szülők tájékoztatása a házirendben található biztonsági előírásokról is fontos

információkat

tartalmaz. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkeztekor ellátandó feladatok az Szervezeti és Működési szabályzatban kerültek rögzítésre. Elsősegély doboz az óvodatitkár irodájában található. A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.

Feladataink:

- Figyelemmel kísérjük a gyermek egészségi állapotát, kiemelt figyelmet fordítunk az egészségügyi problémákkal küzdő gyermekekre.
- A betegségmegelőzésre törekvés (megfelelő réteges öltözködés, csoportszobák szellőztetése, napoztatás, megfelelő étkeztetés biztosítása, többszöri kézmosás stb.).
- A gyermekekkel - az óvodai nevelési év, valamint- szükség szerint, a tevékenységek, kirándulás stb. előtt ismertetni kell az védő-óvó előírásokat.
- Az óvó, védő előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni.
- Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétán, kiránduláson felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a viselkedés szabályaira.
- Egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ellenőrzése és folyamatos korrekciója.
- Az ismertetés ténye a csoportnaplóba kerüljön dokumentálásra.
- A nevelési-oktatási intézményben bekövetkezett tanuló- és gyermekbaleseteket nyilván kell tartani. A nyolc napon túl gyógyuló sérüléssel járó gyermekbaleseteket ki kell vizsgálni

3.6 Személyi és környezeti higiéné, pszichológiai tanácsadás

Az óvodába érkező gyermek a családból magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül egyeznek meg az óvoda mindennapos szokásrendjével.

Az

óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Elsődleges feladatunk, az egységes szokás- és szabályrendszer kialakítása az egyéni eltérések figyelembevételével, valamint a magatartás normalizálása.

Célunk A gyermek testi és lelki egészségének védelme és megőrzése, a gyermek testi komfortérzetének kialakítása. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges óvodapedagógus – gyermek, dajka – gyermek kapcsolatot feltételez. Az óvodapedagógus kiemelt jelentőséget

tulajdonít a gondozásnak, közreműködik a testápolási és tisztálkodási szokások kialakításában, gyakoroltatja a tisztálkodási eszközök használatát.

3.7 Az egészséges környezet kialakítása

Az intézményi környezet kialakításánál arra törekedtünk, hogy biztosítsuk az egészséges életmódra nevelés céljainak eléréséhez szükséges tárgyi feltételeket. A környezeti feltételek a gondozás hatékonyságát is nagymértékben segítik. A tárgyi környezetet úgy alakítottuk ki, hogy a gyermekek számára könnyen áttekinthető, biztonságos legyen és segítse, motiválja őket a tevékenységek pontos végrehajtására.

Feladataink:

- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása.
- Önállósági törekvések támogatása, segítségadás.
- A gyermek szükségleteinek kielégítése (pl.: folyadék, zsebkendő)
- Az eszközök állapotának ellenőrzése (mozgásfejlesztő eszközök, játékok, tisztálkodást és önkiszolgálást biztosító eszközök)
- Az eszköztár folyamatos bővítése a – speciális - szükségletek figyelembe vételével.
- A környezet ápolása, szépítése.

3.8 Testápolás, tisztálkodás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodását és igényük kialakulását szolgálja. Higiénés állapotuk megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus és a dajka részéről bensőséges ellátást igényel. A higiénés szemlélet átadása nem jelenthet a gyermek számára megszegyenítést. Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására. Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre. Szolgálja a gyermekek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását. A felnőtt és gyermek közötti meghitt kapcsolattal segítjük az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását (mosakodás, kéztörölés, fogmosás, fésülködés, WC-használat, papír zsebkendő használat).

Feladataink:

- Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk a gondozásnak, közreműködés a testápolási és tisztálkodási szokások kialakításában, a tisztálkodási eszközök használatának gyakoroltatása.
- A tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakoroltatása.

- A test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolását, melyre szintén megtanítjuk a gyermekeket.
- A saját személyi felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás.
- A napirend keretei között elegendő idő biztosítása a gyermekeknek a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- Ráébreszteni a gyermeket, hogyan segítsen önmagán, hogyan váljon egyre önállóbbá a tisztálkodás, öltözködés terén. A ruházat tisztántartására ösztönözzni a gyermeket. Segítségadás az időjárásnak megfelelő öltözék megválasztásában
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk.
- A gyermek megismertetése az orrfújás megfelelő módjával, köhögéskor, tüsszentéskor kívánatos viselkedéssel stb.
- Egészséges, tiszta környezet megteremtésére a higiéniai szabályok kialakításával: mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt
- Vegyék észre bepiszkított kezüket, bőrüket és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik.
- Csak a saját felszerelésüket használják.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyükre teszik vissza azokat.

3.9. Öltözködés

A test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza meg. Felhívjuk a szülők figyelmét, hogy a gyermekek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó, kényelmes, könnyen fel és levehető legyen. Az öltözködés során minden gyermeknek szükség, igény szerint segítünk. A szülőket igyekszünk meggyőzni arról, hogy gyermeküket az időjárásnak megfelelően öltöztessék, legyen váltóruhájuk, a ruhákba rajzolják bele a gyermekük jelét. A gyermekeknek külön öltöző szekrényük van, ovis és tornazsákjuk van. Külön odafigyelünk és figyelmeztetjük őket, hogy ruhájukat mindig a helyére tegyék

Feladataink:

- Biztosítsunk elegendő időt és szükséges esetén segítséget az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében minden gyermek részére a saját polcán.

- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között.
- A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk
- Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. Pl.: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása.
- Az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása.
- Technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, cipzárázás, kifordítás, eleje, hátulja, bal-jobb megkülönböztetése.
- Saját felszerelésük, ruhájuk felismerése, elhelyezése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

Öltözködjének teljesen önállóan.

- Képesek legyenek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet.
- Legyenek önállóak az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházat kiválasztásában, legyenek képesek önállóan változtatni ruházatukon az időjárásnak megfelelően.
- Ismerjék saját ruhájukat és esztétikusan összehajtván azt mindig a polcukra helyezték
- Tudjanak cipőt fűzni és kötni, valamint ruhájukat ki és begombolni.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

3.10. Pihenés – alvás szokásai

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés, melyhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat. Biztosítjuk a nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtését, a csoportszoba levegőjének cseréjét és a külső zavaró ingerek megszüntetését, lehetőséget teremtünk az érzelmi biztonságot nyújtó eszköz behozatala alváshoz. Az óvodában kényelmes „alvós” ruhában alszanak a gyermekek, melyet a szülők hoznak, akik gondoskodnak az ágynemű, mosásáról is.

Feladataink:

- Kiemelt feladatunknak tartjuk az egészséges életvitel, az egészséges életmód iránti igény megalapozását, kialakítását (rendszeres életritmus, megfelelő napirend).
- Fontosnak tartjuk a helyes életritmus alakítását a családdal együtt, ezért javasoljuk a szülőknek, hogy az étkezések és a pihenés időpontját szombaton és vasárnap is célszerű betartani.
- Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása.

- A pihenéshez nyugodt, meghitt légkör biztosítása a csoportok hagyományainak megfelelően: éneklés, zenehallgatás, mesélés elalvás előtt.
- Figyelünk az egyéni szokásokra is, engedjük az „otthoni kedvencek” –kel való alvást
- Az óvodapedagógus minden korcsoportban biztonságot adó szokásrendszerrel, mesével, énekkel altat, s felfigyel a zaklatott, nyugtalan gyermekekre. Szükség szerint testi közelséggel, puha tárgyakkal segíti a nyugodt pihenést.
- Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
- A gyermekek alvási igényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend és biztonság. Az elalvás előtti mesélés és azt követően altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Lehetővé tesszük, hogy minden alkalommal átélhessék a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát.
- A gyermekeknek különböző az alvási igénye. Egy, másfél órai nyugodt pihenés után az óvónő lehetővé teszi, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak
- Figyelünk a terem szellőztetésére, az ágyak megfelelő elhelyezésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Ismerik és betartják a szabályokat.
- Ha nem alszanak, akkor nyugodtan, csendben pihennek, nem zavarják társaikat illetve délutáni fejlesztő foglalkozáson vesznek részt.

3.11. Anyanyelvi nevelés, fejlesztés az egészséges életmódra nevelés alkalmával

- A gyermeket szükségletei, kívánságai szóbeli kifejezésére készíti.
- A tevékenységek végzése közben beszélgetünk a gyermekekkel, mely során törekszik a tevékenységek pontos szóbeli megfogalmazására. Megnevezzük a ruhadarabokat, tisztálkodási eszközöket, ételeket stb. Folyamatos beszélgetéssel serkentjük a gondolkodásukat, az illeszkedő nyelvi formák választékát felkínálva, segítjük a gyermekek szocializációját.
- Lehetőséget teremt a tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben a különböző beszédformák gyakorlására, a különböző cselekvésekkel kapcsolatos fogalmak, összefüggések, műveletek megnevezésére.
- Törekszik arra, hogy a gyermek számára ő maga és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja is modell értékű legyen.

4. AZ ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül a csoport normáinak tiszteletben tartásával. Az óvoda alkalmazottai felelősek azért, hogy pedagógiai programunk értékrendjét kialakítsuk, állandósítsuk, és a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek, továbbá a felnőtt-felnőtt közötti kapcsolatokban a pozitív attitűdöt, érzelmi töltést érvényesítsük.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A szociális érzékenység kialakulása segíti a másság elfogadását. Kialakul a gyermek véleménye másokról, és önmagáról. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.
- A gyermek ismerkedjen és gyakorolja a közösségen belül az alá- fölérendeltségi viszonyokat, konfliktuskezelést és megoldást, kompromisszumok kötését.
- Segítjük önkifejezési törekvéseit, hajlamainak, érdeklődésének és képességeinek szabad kifejezése által.
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, az erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- Segítjük a sajátos, több törődést igénylő gyermekek, nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, értelmi sérült, halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek érzelmi nevelését, szocializációs képességeik fejlődését: szükség esetén megfelelő szakember segítségével, biztosításával.

Fontosnak tartjuk a családok szokásainak, normarendszerének megismerését, különböző gondolkodásmódok elfogadását.

Célunk:

- Az érzelem gazdag, kiegyensúlyozott, társas kapcsolataiban stabil, toleranciával, empátiával rendelkező, jól szocializált, a társadalmi és természeti környezetben eligazodó gyermekek nevelése.
- A szocializáció folyamatában a gyermekek szociális érzékenységének, képességeinek, tulajdonságainak, egyéni érdekeinek kibontakoztatása a közösségen belül.
- Bővülő tapasztalatok, a szélesedő kapcsolatok által az érzelmek differenciálódásának megnyilvánulása, erősítése.

- Önérvényesítő, önkifejező magatartású, kezdeményező, együttműködésre képes gyermek nevelése, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés
- Az óvoda a gyermekek nyitottságára építve értéket közvetít a hazaszeretet és a szülőföldhöz, való kötődéshez.

Feladataink:

- Csoportjában olyan otthonos életkörülményeket, barátságos légkört alakítson ki, ahol érvényesülhetnek a kedvező érzelmi hatások, s ahol az érzelmi biztonság eljuttatja a gyermekeket ahhoz a tapasztalathoz, hogy együtt lenni, együtt tevékenykedni jó.
- Az érzelmi nevelés területén az állandó differenciálás, az erkölcsi, esztétikai és intellektuális érzelmek megjelenése, majd ennek a szerepe a személyiség egészének fejlődésére, az érzelmi életnek, mint a szociális fejlettségi szint segítése a nevelőmunkában.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése.
- Annak elfogadására, megértésére nevelés, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Közös, örömteli élményekre épülő tevékenységek megszervezésével biztosítjuk a közösségi magatartás fejlődését, a másokra figyelmet, különbségek elfogadását és tiszteletét, a segítségadás és segítség elfogadását. Jelentős szerepe van ebben a (születésnapok megünneplésének), a csoport hagyományok és az óvodai hagyományok ápolásának.
- Támogatja az óvodapedagógus, az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek során kialakuló baráti kapcsolatokat, a mikro csoportok együttműködését.
- Az óvodapedagógus és a munkáját segítő dolgozó elsőszámú modell, leghatásosabb példa, ezért fontos számunkra az esztétikus megjelenésünk, az utánzásra alkalmas viselkedéskultúránk, beszédstílusunk, kommunikációnk, és bánásmódunk.
- Feladatunk a nehezen szocializálható, hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, közösségbe való beilleszkedésének segítése.
- Oldjuk a felmerülő feszültségeket, gátlásokat, szorongásokat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Ismeri a szűkebb és tágabb környezetét.
- A gyermekekben kialakul a kötődés a szülőföldjükhöz, lakóhelyükhöz, óvodájukhoz, társaikhoz, a csoportban dolgozó felnőttekhez, megbecsülik környezetüket.
- Szeretik óvodájukat, elfogadják, tisztelik társaikat és a felnőtteket.
- Igényükké válik a kialakult szokás- és szabályrendszer betartása és betarttatása.

- Konfliktus helyzetekben képesek kompromisszumokat kötni, a problémákat békés úton, önállóan megoldani.
- Társas kapcsolataikban magatartásukat egészséges „én” érvényesítési törekvés jellemzi, képesek a megegyezésre, érzelmeik elemi kontrollálására.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást
- A közös tevékenységekben aktívan és szívesen vesznek részt, örülnek az együtt elért közös sikereknek.
- A közösség normáit, értékrendjét tiszteletben tartják. Szívesen dolgoznak a közösségért felelősséget vállalva.
- Elfogadják, követik a felnőtt utasításait, kéréseit, értik a metakommunikatív jelzéseket.
- Képesek önálló véleményalkotásra, választásra, döntésre.
- Kialakult szabálytudat, feladattudat, önállóság, önfegyelem jellemzi őket.
- Képes a közlekedési, higiéniai és személyes biztonságára vonatkozó szabályok alkalmazására.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre

5. AZ ANYANYELV-, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Óvodai nevelő tevékenységünk egészében kiemelt jelentőségű az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása. A fejlődés felgyorsulásával a gyermekek is egyre nyitottabbak az információk iránt, fogékonyabbak a művészetek, tudományok felé. Modern korunkban meghatározó az értelmi fejlesztésük szempontjából, hogy egyensúlyt teremtsünk a technikák és a humánium között. Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósul, mert a nevelés eszközeinek, és a gyermeki tevékenységrendszernek is tartalmát képezi.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és stimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A beszéd - mint az önkifejezés fontos eszköze -, igen szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz, tágabb értelemben a szocializációhoz, a gondolkodáshoz, ezért feladatunk a szókincs bővítése, szófaji gazdagság megalapozása a sajátos nyelvi formák elsajátítása, az összefüggő beszédre ösztönzés. Nevelőtevékenységünk egészében anyanyelvi nevelésünk ismeretére, megbecsülésére, szeretetére kívánjuk nevelni gyermekeinket.

Az anyanyelvét elsajátító gyermeknek a családja után, a mintát az óvodapedagógusok, dajkák, az óvodában dolgozó felnőttek adják. Ezért megnyilatkozásaink, viselkedésünk,

bánásmódunk modellt értékűek, beszédünk helyes beszédmintául szolgál. A helyes és szép beszéd mélyíti a gyermek érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt az irodalmi élmények befogadására.

Célunk:

- A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása. Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és kreativitás fejlesztése.
- Valamennyi tevékenységi forma keretén belül az anyanyelvi nevelés megvalósítása, helyes minta- és szabályközvetítéssel.
- Bátran és helyesen, a magyar nyelv ritmusának, hangsúlyozásának, szabályainak megfelelően beszélő, érzelmeiket, gondolataikat kifejezni tudó gyermekek nevelése, akik megfelelő hangerővel, helyesen ejtett hangokkal beszélnek.
- Beszédük legyen érthető, nyelvtanilag helyes, választékos
- Rendelkezzenek az életkoruknak megfelelő verbális és nonverbális eszköztárral
- Ismerjék és alkalmazzák az anyanyelvünk által megkívánt udvariassági formákat
- A gyermek anyanyelvi kultúrájának fejlesztése, a népszokásokhoz kapcsolódó népi mondókák, rigmusok tovább örökítése.
- Magyarságtudat alakítása, a haza tiszteletére, szeretetére nevelés. Otthonunkhoz, szülőföldünkhöz való kötődés megalapozása.

Feladataink az anyanyelvi nevelés terén:

- Megfigyeljük, felmérjük az óvodába kerülő gyermek beszédállapotát, beszéd és kommunikációs készségét, mivel az anyanyelvi nevelés terén fontos a minél korábbi preventív fejlesztés, a hátrányos helyzet felszámolása iskolás korra.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése.
- Kérdéseinkkel is fejlesztjük a gyermekek gondolkodását, beszédre ösztönözzük őket, beszédpéldánkon keresztül megismertetjük őket nyelvünk szépségével, árnyaltságával, a helyes mondatszerkesztéssel.
- Kihasználjuk azokat az alkalmakat, amikor érzelmekről tehetünk megállapítást, így tudatosítjuk a gyermekekben ezen megnyilvánulások jelentését.
- A gyermekek szókincsének gazdagítása.

- Anyanyelvi játékok felhasználása a beszédfejlesztésben, az életkori sajátosságok és a fokozatosság elvének figyelembevételével.
- Felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetéseknek, a beszélgetéssel kísért együttes tevékenységeknek a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődését serkentő, a szülő-gyermek kapcsolatot erősítő hatására
- Figyelemmel kísérjük az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságait és beszédfejlődését.
- A nyelvileg gátolt gyermekek esetében az okok feltárása és a fejlődés lehetőségének biztosítása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- A beszéd használatára igényesek, örömet jelent számukra a verbális kifejezés.
- Érthetően, folyamatosan, összefüggő mondatokkal képesek kifejezni önmagukat.
- Minden szófajt használnak, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkotnak.
- Életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni magukat.
- Megfelelő szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi gondolataik érthető kifejezését.
- Képesek türelmesen végighallgatni társuk mondanivalóját, párbeszédet folytatni.
- Ismerik és használják az udvariassági kifejezéseket.
- Tisztán, artikulálva beszélnek.
- Igénylik a mesét, szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Vizuális, auditív, mozgásos érzékelésük, észlelésük valamint a keresztcsatornák működése koruknak megfelelő.
- Képesek térbeli viszonyokat felismerni, megnevezni.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett hangsúlyosabbá válik a szándékos bevésés és felidézés.
- A beszédhelyzetnek megfelelően, jól érthetően, megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel, hangerővel és sebességgel beszélnek, tisztán ejtik a hangokat.
- Bátran szólalnak meg, megfogalmazzák a gondolataikat, érzéseiket. Képesek folyamatosan elbeszélésre, próbálkoznak a történetek logikai és időbeli sorrendjének követésével.
- Nonverbális eszközökkel színesítik közléseik tartalmát.
- Képesek párbeszédre, használják a megfelelő beszédfordulatokat.
- Kialakul beszédfigyelmük, kíváncsiak a felnőttek és társaik mondanivalójára, meghallgatják a kérdéseket és válaszolnak rájuk.

Feladataink az értelmi nevelés terén:

- Biztosítjuk a gyermekeknek a változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, építve a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra.
- Megteremtjük az értelmi fejlesztéséhez szükséges optimális feltételrendszer egyensúlyát.
- Olyan helyzeteket teremtünk, lehetőségeket biztosítunk, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket. Elgondolkodtatásra, magyarázat keresésre inspiráljuk őket a világ felfedezése közben.
- Olyan légkört, helyzetet teremtünk, melyben a gyermekek minél többször átélhetik a felfedezés örömét.
- A motivációs helyzeteket jól átgondoljuk, a tevékenységek szervezésénél ügyelünk a gyermekeket ért inger-motiváció megválasztására, megtartására.
- Megismerjük a ránk bízott gyermekek egyéni sajátosságait.
- Követjük, fejlesztjük a gyermekek képességeit, képzeteit, gyakoroltatjuk a megismerési funkciókat.
- Tapasztalatokat szerzünk a mozgásfejlettségről, ha szükséges fejlesztjük, (finommozgások, nagymozgások, szem-kéz és szem-láb koordináció, finom motorikus mozgás, térészlelés, a test ismerete jobb-bal irányok).
- A gyermek egyéni fejlesztése, az egyén fejlettségi mutatói szerint.
- Ha szükséges szakemberek segítségét kérjük munkákhoz (fejlesztőpedagógus, logopédus stb).

6. AZ ÉRZELMI BIZTONSÁGOT NYÚJTÓ, SZERETETTELJES, CSALÁDIAS LÉGKÖR MEGTEREMTÉSE

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Személyiségükben az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. Ennek hatására kialakul az érzelmi kötődés társaikhoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönzi őket.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése. Minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma van, ami sajátos egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését. Pl.: a szeretett báb, aki mindenre megtanít, és megdicsér.

Az otthonosság érzését segíti elő az is, hogy minden gyermeknek tároló helyet biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait, a mikro csoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti. A gyermekek érkezésekor az óvoda folyosóin

nyugalmat árasztó hangszeres zene szól. Különösen vigyázunk arra, hogy a zene hangereje ne nyomja el a gyermekek, szülők beszélgetését.

A **beszoktatás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához való érzelmi kötődését. A szülőkkel együtt megteremtjük a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül úgy, hogy egyre kevesebb időt töltenek bent. A gyermekeknek a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait.

A beszoktatásban mindkét óvodapedagógus részt vesz, és a dajkával, lehetőség szerint pedagógiai asszisztenssel együtt gondosan előkészítik ezt az időszakot. A sok érdekes, ízléses játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Az idősebb óvodások segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek beszoktatásában.

A gyermekek már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, otthonról hozott szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítenek a kisebb gyermekek öltöztetésében, gyengédséggel, szeretettel veszik őket körül.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető óvodai élet** szükséges. Óvodánk közösen tervezi és értelmezi hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse. Az óvoda ünnepnapjaiban is jelképek, szimbólumok, a felnőttek élménykövetítése és a személyesség jelenik meg.

A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk, hogy minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választhassanak, hogy gyakran átélhessék az önállóságot, amely belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot hozhat létre. Így kialakul, hogy egy időben egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

7. A GYERMEK – GYERMEK, A FELNŐTT – GYERMEK POZITÍV ÉRZELMI TÖLTÉSŰ KAPCSOLATÁNAK KIALAKÍTÁSA, AZ ÉRZELMEKRE ÉPÜLŐ KAPCSOLATTEREMTŐ – ÉS MEGTARTÓ KÉPESSÉGEK FORMÁLÁSA, ERŐSÍTÉSE A TÁRSAS KAPCSOLATOK LÉTREHOZÁSA ÉRDEKÉBEN

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet – határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, amelyet a szülőknek is érthetővé, alkalmazhatóvá teszünk.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelennek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket. Parancsolás helyett igyekezzon kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével.
- Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során.

- A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történekről, úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon.
- A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt – gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével.
- A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés.
- Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.(A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse.
- Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzésének elfogadása kapjon hangot.)
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra.
- A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.)
- Ezeket az elveket nyilvánosságra hozzuk, értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is.
- Elemezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Sokféle játékos eszközt használunk az egyéni jellemzők kimutatásához.

Fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés szokásszabályainak betartása. Egymást megkérlik a szabályok betartására.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességében.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket. Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

8. A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének.

Tervezésnél figyelembe veszi a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesül a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvodapedagógus teljesíti a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, elegendő figyelmet szentel minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 óra, a legnagyobbaknál pedig 1 óra. A napirendben külön időpontot (pontokat) jelölünk meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

A napirendjavaslat korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható.

8.1. JAVASLAT A GYERMEKEK NAPIRENDJÉNEK ELKÉSZÍTÉSÉHEZ

Időtartam	Tevékenység	
6:00 - 7:30	Gyülekező	
7:30 – 10:30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN Személyes percek Szabad játék	J Á T É K
9:00 – 10:30	Játékba integrált egyéni és mikro csoportos teendők, tevékenységek Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének-zenei képességek fejlesztése Testápolási teendők, készülődés a szabadba	
7:30 – 8:45	Tízórai	
10:30 - 12:00	JÁTÉK A SZABADBAN Mikro csoportos tapasztalatszerzések, séták, énekes játék az udvaron. Mindennapi edzés: kocogás, futás	J Á T É K
12:00 - 13:00	Ebéd Testápolási teendők	
13:00 - 15:00	Pihenés, alvás mesével, altatódallal	
15:00 - 15:45	Testápolási tevékenységek Uzsonna	
15:45 - 17:00	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN	
	Részképességek fejlesztése egyénenként	
	Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség-fejlesztés	

Egy héten egyszer – a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt – a játékba integrált tanulás rendje felborul.

9. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE**HAGYOMÁNYŐRZÉS, NÉPSZOKÁSOK**

Ez a program a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Az óvodapedagógus beépíti a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött, vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart.

Megteremtjük azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás.

Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk nemzeti, kulturális gyökere, s a mai gyermekek is megismerhetik szépségét, értékét. Ezen értékek továbbadásával erősítjük a gyermekekben a hazaszeretetet, és letesszük a szülőföldhöz való kötődés alapjait. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. A hagyományokat őrző csoportokban részt vevő óvodapedagógus ismeri a tárgyi kultúráját, szokásait. Fontos feladata a kultúrkincs továbbörökítése. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit, népi játékeit, népmeséit, népdalait. Lakóhelyünk hagyományai szerint tervezzük meg a feladatokat, hiszen a hagyományörzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.

Ápoljuk és fejlesztjük a település kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat, ezzel elősegítve a kialakulását és fejlesztését. Megjelöltük azokat a jeles és kiemelt napokat, amelyeket szervezünk.

9.1. Évnyitó galéria

Az Ovigaléria-felelős óvodapedagógusok a nevelési évet megelőző hónapokban felkeresik a Vépen élő művészeket, az óvodánkba járó gyermekek művész szüleit, nagyszülőket és megtervezik az Ovigaléria időpontjait. Az Évszaknyitó Ovigalérián a nagycsoportos korú gyermekek vesznek részt. A szervezési feladatok elvégzését megosztják az összes 5-6-7 éves gyermekek között oly módon, hogy nevelési év elején egyeztetnek az óvodapedagógus kollégákkal. Vállalási tervet készítenek a szervezési feladatok elvégzésére, a sikeres Ovigaléria megvalósulásának érdekében.

Élmény- és tapasztalatszerzés megnevezése	Felelős (csoport)
A művész felkérése.	Ovigaléria-felelősök
A kinyomtatott meghívók szétosztása a csoportoknak	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei

Ajándék vásárlása, készítése, csomagolása. Ajándék átadása a művész számára.	Megbízott csoportok, 5-6-7 éves gyermekei
Szeretetüzenet készítése a művész számára.	Megbízott csoport óvodapedagógusa
A meghívók kifüggesztése a falújságokra.	Minden csoport a saját öltözőjében a központi falújságra helyezi
Az előző kiállítás leszedése, a galéria takarítása. A galéria újbóli berendezése.	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei
A megnyitó napján a padok elhelyezése a folyosón és a kézműves foglalkozás helyszínének berendezése.	Megbízott csoportok 5-6-7 éves gyermekei dajka nénik, pedagógiai asszisztensek
A művész fogadása, köszöntése énekkel, verssel.	Összes 5-6-7 éves gyermek
A művész megajándékozása	Megbízott 5-6-7 éves gyermekek
A megnyitó és a kézműves foglalkozás	Megbízott csoportok
Helyszínének rendbe tétele.	Dajka nénik,

9.2. Évszakzáró koncert

Az Évszakzáró koncert-felelős óvodapedagógus a nevelési évet megelőző hónapokban egyeztet a Vépen élő művészekkel, kórusokkal, az óvodánkba járó gyermekek művész szüleivel, nagyszülőkkel. Megtervezik az koncertek időpontjait és az évszak lezárásához legjobban illeszthető zenei témát, és a megszólaltatott hangszereket.

Az Évszakzáró koncerten az óvoda összes gyermeke részt vesz.

A szervezési feladatok elvégzését megosztják az összes csoport között oly módon, hogy nevelési év elején egyeztetnek az óvodapedagógus kollégákkal. Vállalási tervet készítenek a szervezési feladatok elvégzésére, a sikeres Évszakzáró koncert megvalósulásának érdekében.

Élmény- és tapasztalatszerzés megnevezése	Felelős (csoport)
A művész/művészek felkérése.	Évszakzáró koncert-felelős
A kinyomtatott meghívók szétosztása a csoportoknak	Megbízott óvodai csoportok
Ajándék vásárlása, készítése, csomagolása. Ajándék átadása a művész/művészek számára.	Megbízott óvodai csoportok
Szeretettüzenet készítése a művész/művészek számára.	Megbízott csoport óvodapedagógusa
A meghívók kifüggesztése a faliújságokra.	Minden csoport a saját öltözőjében a központi faliújságra helyezi
A koncert napján a padok elhelyezése az aulában és a koncert helyszínének berendezése.	Dajka nénik, pedagógiai asszisztensek
A művész/művészek fogadása, köszöntése énekkel, verssel.	Megbízott óvodai csoportok
A koncert helyszínének rendbe tétele.	Megbízott óvodai csoportok dajka nénik, gondnok

10. KIEMELT NAPOK AJÁNLOTT TARTALMAI

Az állatok napja: *október 04.*

- beszélgetés az állatok védelméről, hasznosságáról
- állatsimogató lehetőségének megtervezése
- esetenként kirándulás, az állat élőhelyének meglátogatása

Nyílt hetek: *november végétől – december közepéig tart*

- a csoport faliújságján értesíti minden óvodapedagógus a szülőket a programokról, ehhez formanyomtatványt kapnak a csoportok, naponta 7-8 szülőt látunk vendégül (2 délutáni program szabadon választott az óvodapedagógusok részére mind a napot, mind a tevékenységet illetően)

A víz világnapja: *március 22.*

- Elsődleges feladatunk a gyermekek figyelmét felhívni a víz védelmére, a takarékoskodás fontosságára.
- Könyveket, képeket nézegetve csodálhatjuk meg a Földön előforduló vizeket, azok élővilágát. Meséinket, verseinket, játékainkat, barkácsolásainkat a vízhez kapcsolódó tartalommal töltjük meg. A játékokkal, kísérletekkel próbáljuk meg érzékeltetni azt, hogy a víz minden területen nélkülözhetetlen. Igyekszünk, hogy a gyermekek életkoruknak megfelelően minél több tapasztalatot szerezzenek a vízzel kapcsolatban.

A Föld napja: április 20.

- Megelőző napokban már beszélgetünk a Földről (bolygó, levegő, fény stb.). Földünk védelméről, beszélgetünk a környezetszennyezésről, és arról is, hogy hogyan óvhatjuk meg bolygónkat. Beszélgetünk a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról, elsétálunk a szelektív hulladékgyűjtő kukáihoz és a megfelelő kukába helyezzük el pl. a műanyag flakonokba ültetés, virágos- és veteményeskert kialakítása, annak ápolása, gondozása.

Anyák napja április utolsó hetétől - május második hetéig

- Ünnepség az édesanyák részére. A szervezés módja kétféleképpen történhet egyszerre csak egy gyermek köszönti édesanyját (délelőtt vagy délután, attól függően, mikor érkezik meg az anyuka) az ünnepi díszbe öltöztetett kuckóban, ilyenkor azon gyermekeket nem visszük délután az udvarra, hogy az egész csoport átélhesse az ünnepi hangulatot;
- minden édesanyát azonos – délutáni – időpontra hívunk meg, és minden gyermek a saját édesanyja közelében (ölében) mondja el a köszöntőt.

Családi egészség- és sportnap: május eleje

- Családi sportnapot, délután tartunk.
- A szülők a gyermekeikkel közösen vesznek részt a csoportonkénti versengésben. A helyezettek a versenyjátékok végén díjakat kapnak. Jó hangulatban, közös mozgásos játékkal telik el ez a nap.

Madarak és fák napja: május 10.

- Felhívjuk a gyermekek figyelmét a fák fontosságára, a madarak védelmének feladatára. Sok témát kínál az alkalom, a természet megismerésétől, az egyes fajok jellegzetességeinek tudatosításán át, a természetvédelem körébe tartozó tevékenységek népszerűsítéséig.
- Madarokról, fákról tanult versek, mondókák, énekek.
- Megbeszéljük, a madarak és fák általános jellemzőit, miért fontosak az ember számára, hogyan tudjuk védeni őket.

Gyermeknap: május utolsó hete

- Kulturális (koncert, bábszínház) programok szervezése.
- Mozgásos programok szervezése.

Évzáró kerti mulatság: május második hetétől– június második hetéig tart;

- A családokat megvendégeljük, közösen elénekeljük, eljátsszuk az év közben tanult dalos játékokat

Az iskolába készülő nagycsoportosok búcsúztatása: június első hete

A csoport faliújságján képekben tájékoztatjuk a szülőket a nap fontosságáról, így valósul meg az együttnevelés.

Az óvodapedagógusok a módszertani szabadságukkal, saját ötleteikkel élve emlékeznek meg a kiemelt napokról. Ezekről készítünk fényképeket, albumokat, amelyeket a gyermekek bármikor nézegethetnek.

11.A NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AJÁNLOTT TARTALMAI

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez az óvodapedagógus a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítja a változatos tevékenységet. Az óvodapedagógus a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátszás, együttműködés, tervezetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lesz merev, erőltetett, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttjátszás. Így az óvodapedagógusok, a szülők több szerepet vállalhatnak, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek ezek a jeles napok.

Őszi vásár

- A csoportok névcsúfolókat, vásári kikiáltó rigmust tanulnak. Vásárfiát készítenek, egyszerű népi játékokat játszanak. Részt vesznek a vásári forgatagban. Ismerkedhetnek a népi hangszerekkel, népzéssel.
- A nagyobbak segítséggel rendezik be a vásár helyszínét, árulják portékáikat.

Szüret

- A 3-4 éves gyermekek éneket hallgatnak almáról, szőlőről, szüretéről. Szemezik a szőlőt, megkóstolják a mustot.
- A 4-5 éves óvodások egyszerűbb énekes játékokat ismernek meg, gyűjtik, válogatják az őszi gyümölcsöket. A szőlő szemezése és a kóstolgatás mellett népzéssel próbálgatják a táncos mozdulatokat.

- Az 5-6-7 évesek megszervezik a szüretet óvodapedagógusaik segítségével. Szemezik, préselik a szőlőt. A szürethez kapcsolódóan verset, mondókát, dalos játékot tanulnak. Aktív részesei a mulatságnak: táncolnak, énekelnek, szüreti népi játékot játszanak.

Márton nap

- Ezt a napot is nagy előkészület előzi meg. A csoportok megvásárolják a gyermekekkel közösen a sütőtököt, amelyeket az óvodapedagógusok a gyermekek előtt kifaragnak, és mécseseket helyeznek el benne, amely egész nap világít.
- Minden gyermek részére kis lámpásokat készítünk, amelyeket a gyermekek hazavihetnek az ünnep után.
- Az óvoda bejárataihoz is töklámpásokat helyezünk, és persze a nagyméretű lúd sem maradhat el. Énekekkel, mondókákkal készülünk az ünnepre, melyet csoportok projekt módszerrel dolgoznak fel.
- Két alkalommal délutáni barkácsolás keretében a szülőkkel közösen készítjük el a gyermekek lámpásait.
- Az óvodapedagógusok ismertetik ennek a napnak a jelentőségét, eredetét.
- A meggyújtott kis lámpácskákkal, énekelve körbe járjuk az udvart, és a tábortüzet.
- A néphagyományhoz kapcsolódóan távozáskor libazsíros kenyérrel búcsúzunk a családoktól.
- A településen szép látványt nyújt a lámpásokkal hazafelé ballagó gyermekek serege.

Advent

- *Az adventi gyertyagyújtás napjai: aktuális adventnek megfelelően pénteki napokon*
- A gyermekek megismerkednek az advent jelképeivel: koszorú, naptár.
- Karácsonyi hangulatteremtés koszorúkészítéssel, mézeskalácssütéssel
- **Borbála nap:** december 4.
- **Mikulás:** december 6.
- **Luca nap:** december 13.

Rövid dalt, mondókát vagy verset tanulnak a Mikulást és a karácsonyt várva. Egyszerű ajándékot készítenek szüleiknek. Borbála napon vízbe tett cseresznyeágot, és az ültetett Luca búzát folyamatosan figyelemmel kísérik. Ismerkednek a karácsonyi népszokásokkal, az óvodapedagógus segítségével egyszerű fenyődíszeket készítenek az otthoni karácsonyfájukra. ***Ebben az időszakban nyílt napokat szervezünk, ahova a szülők előzetes egyeztetés alapján bejöhetnek, és betekintést nyerhetnek a csoport életébe, az adventi előkészületekbe.***

Karácsony

- Minden csoport a korcsoportjának megfelelő énekkel és verssel készül a közelgő ünnepre; olyan verseket és énekeket kell alternatívaként felajánlani a gyermekeknek, amely az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelel, és a gyermek oly mértékben lesz képes elsajátítani, hogy a családi körben megrendezett ünnep keretei közt egyedül is el tudja mondani, énekelni – az óvónő segítségével.
- A csoportok *jelképes* ajándékot készítenek (a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vételével), amivel szüleiket, testvéreiket ajándékozzák meg otthon szentestén

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) – télbúcsúztató népszokás

- Jelmezbe öltöznek, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait. Részt vesznek farsangi játékokban, dalt vagy mondókát tanulnak. Tréfás mesét, éneket, verseket hallgatnak. A csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében, maszkjuk elkészítésében segítenek.

Húsvét

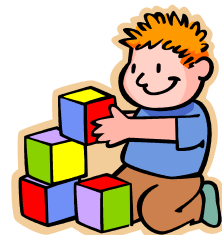
Az első tavaszi napjegylenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap

- Ismerkednek és gyakorolják a néphagyományt, locsolóverset tanulnak, tojást festenek, locsolkodnak az óvodapedagógusok segítségével.

12. A PROGRAM NEVELÉSI FORMÁI

JÁTÉK, JÁTÉKBA INTEGRÁLT TANULÁS

„A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, melynek minden nap, visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó tevékenységgé.” – írja Az óvodai nevelés országos alapprogramja.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Emellett játékkal érzük el, hogy a gyermekek intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz jutnak. A játékkal szerzett élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyai és ötletei is teljesülnek. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék s a játékba integrált tanulás. A gyermekek a játékba integrált tevékenységeik során szerzett tapasztalatok, élmények alapján tanulnak egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével
- A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játékszituációkban
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

12.1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak, és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvodapedagógus megteremti mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi **szabályt** vezetünk be, ami segíti a nyugodt, rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. Célunk, hogy a szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez gyakran használunk humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, észrevesszük a környezetben spontán megjelenő helyzet- és jellemkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítják ki. A csoportszobákban helyet kapnak a variálható és elkülönített kuckók.

A programban – jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és bábozás helye. Itt található az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyakat, terméseket, növényeket, képeket a kincseket őrző sarokban helyezünk el, amit a gyermekek alakítanak ki, és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak állandó helye van. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért arra ösztönözzük őket, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében segítjük az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl.: népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

Az e programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége is kialakulhasson bennük.

A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosít, amelyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készségek kialakulását fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos, stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővíti az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó félkész kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti-társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyermekek szerepjátékukhoz kialakíthatják a teret.

A programban kiemelt szerepet kapnak a séták, erdei óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása megmutatkozik a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

12.2 A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorlójáték**. Ezért módot adunk a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus érdeklődéssel kíséri a gyermekek halandzságát. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítjuk a **gyakorlójáték** lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakogat.

Az óvodapedagógus elősegíti a gyermekek játékának továbbfejlődését. Így már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvodapedagógus szerepeket szervez és vállal, hogy a megformálás mintát adjon a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában teret kap a feltételek biztosítása. A papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék – ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítjük. Az óvodapedagógus engedi, hogy a gyermekek a tereket önállóan kialakíthassák.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak, bábozásnak**. A mesék megelevenítésében részt vesz az óvodapedagógus, modellt ad egy-egy szereplő megformálásához.

Kezdetben minél több kelléket használunk a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenik meg az óvodában. A csoportnak kedvenc bábót készítünk, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is a többi közé helyezzük, hogy a gyermekek játszhassanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek **konstrukciós játékában** minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömeit, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térváriált gazdagság.

A **konstrukciós játékhoz** kapcsolva megjelenik a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek olyan nyugalmas udvarrészt biztosít, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus olyan **szabályjátékot** ajánl fel, amelyet a gyermek könnyen betarthat, és szívesen, önállóan is kezdeményezhet.

Az óvodapedagógus a szülők és a gyermekek bevonásával barkácsol különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hoznak létre.

12.3. . A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermek számára a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl.: hangutánzó játékok, fonémahallás-fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.)

12.4. A z óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is támogató, engedő és elfogadó. Segít azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszással, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el, hogy a játék elmélyült, élményszerű és fejlesztő legyen.

Az óvodapedagógus akkor avatkozik be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét és nyugodt játékát.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret, és eszközöket biztosítanak.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, és bábokkal is el tudják játszani.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

12.5. Játékba integrált tanulás

E program szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű, szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik.

A program felfogása szerint **a játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak**. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek játékukhoz, melyhez az óvónő segítséget nyújt. ***A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.***

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja. A tevékenységekben megnyilvánuló, a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások/tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Az utánzások, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A szokástanulást és az alapvető ismeretek elsajátítását projektrendszerű tanulással tervezi meg, aminek eredménye a szülők számára is követhető és vizuális jelekkel megerősített. E tanulási rendszerben felerősödik az információáramoltatás és az együttnevelés.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett egyéni fejlesztés, amely számtalan probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

A tudatos, tervszerű nevelőmunka érdekében a tevékenységek elsődleges megtervezése **éves tevékenységi terv**vel kezdődik. Ezt a tervet az óvodapedagógusok nyáron készítik el augusztus utolsó hetére, és a csoportnaplóban rögzítik. Az éves terv évszakokra bontva valósul meg. A tervidőszakok során a tervezet módosítható az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vételével.

A tanulás tervezése évszakprojektben történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozunk nyilvánosságra. Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőkben helyezik ki. A tevékenységi tervet a szülők számára áttekinthetővé, esztétikussá, könnyen olvashatóvá és folyamatosan követhetővé tesszük.

A tevékenységi tervek kezdő időpontja:

- 3-4 évesek: november 1.
- 4-5 évesek: október 1.
- 5-6-7 évesek: szeptember 15.

3-4 éves korcsoportban november 1-jétől tervezzük a tevékenységi tervet, de addig is a csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve rövid mesékkel, énekekkel, mondókákkal, ölbeli játékokkal színesítjük az óvodai életet, és alakítjuk ki a csoport szokásrendszerét, ismertetjük meg az óvoda belső környezetét.

4-5 éves és 5-6-7 éves korcsoportban ismételjük az előző évben tanultakat, valamint a nyári élményeket dolgozzuk fel.

12.6. Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés	Verselés, mesélés
	Ének-zenei képességfejlesztés	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka			Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	A külső világ tevékeny megismerése	

Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések
---	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

A külső világ tevékeny megismerésének időpontja a téma függvényében változhat. E tevékenység keretén belül fejlesztjük a matematikai képességeket.

12.7. A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás Énekes játékok, gyermektánc
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

A gyermekek egyéni képességeit vesszük figyelembe a szervezés során.

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás Verselés, mesélés Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás
Mikro csoportos	Ének-zenei képességfejlesztés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei

Korosztály	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás	A külső világ tevékeny megismerése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	15-20'
5-6-7 évesek	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 35'.

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 45'.

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete maximum 65'.

12.8. A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés gyakran megjelenik a tevékenységekben. Az óvodapedagógus módszertani kultúrájának kiművelésére törekszik.

12.9. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért arra törekszünk, hogy mindegyik gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy, stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emeljük ki. A differenciált, árnyalt értékelést alkalmazzuk. Ezzel a gyermekek értékorientált nevelését segítjük.

Sokféle módon jutalmazunk: simogatás, megerősítő pillantás, testközelség, gesztus, mimika; szóbeli közlés egyénileg a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

A büntetés kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi, meggátolja a pozitív énkép kialakításában. A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, elterelés, más tevékenységbe történő átirányítás segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, melyek a hiányosságai.

A tanulási folyamatban is csak akkor segít az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kéri a segítségét, mert elakadtak a probléma megoldásában. Célunk, hogy a gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

13. VERSELÉS, MESÉLÉS

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével. A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt. A mindennapi mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel

13. 1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

Az irodalmi anyag igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. A művek kiválasztásában a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbélte érvényesül.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan **meséket** választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épülnek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal gazdagodik. Megismernek olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A nagyobbaknak lírai műveket is olvasunk, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítik a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

A tanult mondókáknak, verseknek, meséknek szimbólumot találunk ki, amelyet a mesetérben helyezünk el.

13.2. A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő **3-4** éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában.

Sok lehetőséget teremtünk a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. Sokszor ismételjük az **állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat**, de sohasem keltheti ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan részoktatjuk a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására. Célunk, hogy a mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógus, majd a gyermekek fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek megismerik a **bábokat**.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek leporellókat és színes képeskönyveket lapozgathatnak, otthonról elhozhatják kedvenc könyveiket, és megmutathatják egymásnak.

A vers, mese, a **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek több alkalommal báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek. Ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek. A kiscsoportos gyermekekkel megismertetünk **10-12** mondókát és **10-14** új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismétljük.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játéukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához kapcsolódnak.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját megerősítjük (pl. egy közmondással), s jól látható helyen, a falújságon helyezük el. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak alakításával. Az óvodapedagógus segítségével megjelenítik a mesét, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, mesét kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Ehhez sokféle lehetőséget teremtünk.

A **4-5 éves** gyermekek **4-5** mondókát, **5-6** rövid verset és **10-14** új mesét ismerjenek meg.

A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Lehetőség nyílik az ilyen típusú játékokra is. A gyermekek ismételtetik az előző években tanult verseket. Az új versek (**10-12**) bemutatása mindenkor kapcsolódik a gyermekek élményeihez. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek, pl. Weöres Sándor: Galagonya.) A délutáni pihenés előtt a nagycsoportos gyermekeknek **folytatásos mesét** is olvasunk.

A gyermekek fantáziája gazdag. Próbálkozási alkalmat adunk a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált mesét a „**mi mesénk**”-nek nevezzük el. Célunk, hogy a gyermekek a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal fejezzék ki. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján olyan közmondásokat keresünk, amelyekkel meg tudjuk erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat.

A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből közösen készítenek albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az

ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A nagycsoportos gyermekeknek **15-18** mesét mesélünk a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák előkészítésével, gyertyagyújtással csalogatjuk a gyermekeket a mesesarokba. Amikor minden gyermek megérkezik, akkor kezdjük el a mesét gyertyafénynél. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét meséljük, hogy a másik héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy énekünk, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

13.3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játék. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására és az önálló versmondásra.

13.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Egyéneként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

14. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

A tevékenység célja: a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

A zenehallgatási lehetőségek – az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek – fejlesztik a gyermekek művészi fogékonyságát.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal

14.1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei, kiváló eszköz az óvodás korosztály fejlesztéséhez.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel együtt játszanak. Ezek között vannak arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játékok. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze 1-2 **komponált gyermekdalt** tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** az óvodapedagógus továbbra is teremt olyan helyzetet, amelyben minél gyakrabban játszhatnak ölbeli játékokat, mondogathatnak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is.

Igényes műválasztás dominál a néhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez a gyermekeket mozdulatok kitalálására ösztönözzük, s ez egyben azt is eredményezi, hogy az **5-6-7 éves** gyermekek anyáskodó szerepben minél több ölbeli játékot játsszanak a kisebbekkel. A döntés egyik játékos eszköze a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmaznak a gyermekek.

A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak szimbólumot találunk ki, amelyet a zenei térben helyezünk el.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogat az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az igényes zene iránt, valamint jól elő tudja adni, megfelel saját hanganyagának. A zenei élményközvetítést élethelyzethez kapcsolva tervezzük meg. Az óvodapedagógusok többször énekelnek népdalokat, de megjelenik a zenei repertoárjukban a rokon- és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

14.2. A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekek 6-8 mondókát és ölbeli játékot ismernek meg, valamint 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók. Ezekon a játékokon keresztül ismerik meg közvetve a **zenei alapfogalmakat**. Próbálgatunk halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Megfigyeljük a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Különböző játékos mozdulatokkal érzékeltetjük az **egyenletes lüktetést**. Énekelgetjük a gyermekek nevét, jelét, énekelve csalogatjuk őket a közös játékba, tevékenységbe.

Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakuljon az áhítatos zenehallgatás. Több zenei élményt közvetítünk, elsősorban énekes előadásunkkal. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez gyakran kapcsolunk zenei élmény-kiegészítést. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát meghallgatni, felvételtől megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat énekelgetnek. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtetjük a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexacord marad.

Az énekes játékok közül már nehezebbeket is válogatunk, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító-fogyó játékokat.

Arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy minél gyakrabban énekelgessenek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelünk egyénileg, mikro csoportban, halkabban, hangosabban, magasabban, mélyebben, gyorsabban és lassabban. A levegőben próbáljuk felvázolni az énekek dallamvonalát.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés - felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Lehetőséget adunk a gazdagon felszerelt énekes sarokban újra játszani a mikro csoportban átélt zenei képességfejlesztő játékokat.

Több alkalommal érzékeltetjük az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Többféle népi ritmuseszközt használunk a ritmusérzék fejlesztéséhez.

A zenei élményközvetítés mindennapos lehetőség az óvodában, többféle tevékenységhez kapcsolódik.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** lehetőségük van megismerkedni, és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra, és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Olyan dalokból válogatunk, amelyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító - fogyó játékokat tervezzünk, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak.

A gyermekek tiszta éneklését gyakori egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokot, pl. a halkabb-hangosabb éneklést, összekapcsoljuk a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusérzék fejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Gyakran játszunk zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a gyermekek a motívumok hosszát. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani. Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek lehetőséget adunk, hogy tubafonon játszhassanak, így a hangok magasságkülönbségét érzékelhetik

14.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. Munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel is megszervezhetjük. A kötött jellegű szervezett énekes játékot lehetőleg az udvaron tartjuk meg, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezünk, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élménybeli játékot. Az óvodapedagógus gazdag, igényes módszertani kultúrájával igyekszik elérni, hogy az énekes játékok igazi katarzisz élményt jelentsen a gyermekeknek. A zenehallgatást különböző tevékenységekhez kapcsoljuk. Évszakzáró koncerteket szervezünk a gyermekek számára.

14.4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéreztetni a nyelv kifejezőerejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókincs bővítésére.

14.5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. Ismerik a motívum hosszát.
- Szeretnek dudorászni, énekelgetni játék közben.

15. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése; a gyermekek tér-, forma-, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. Az ovigaléria programja mindennapi lehetőséget ad műalkotásokkal való találkozáshoz, amely művészeti élményben részesíti mind a gyermeket, mind a szülőket. .

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

15.1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a tehetségek bátorítására.

Az alkotó tevékenységhez méretben, **minőségben megfelelő, változatos eszközök szükségesek**. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a **megfelelő hely**, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez **tároló helyekre van szükség**. A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy Max. 6-8 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tároló helyek. Ebben a térben helyezzük el a gyermekek **mini galériáját**, ahova életkoruktól függően segítséggel vagy önállóan tehetik ki alkotásaikat. Így egy héten keresztül „gyönyörködhetnek” műveikben. Ezt követően a szülők és a többi gyermek részére a folyosógalériába helyezzük ki alkotásaikat. Óvodáskor végén ezeket albumban összegyűjtve hazavihetik.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy előlről kezdik. A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk. A gyermekek addig alkothatnak, ameddig kedvük tartja. Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítjuk meg a gyermekeknek.

A különböző technikákhoz és a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez végig gondoljuk a feltételeket, s megteremtjük a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez köpenyt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

15.2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetővé teszi, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Megtervezzük a **képalakító tevékenységek** technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után megfogalmazhatja, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is lehetőségük van az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, homokba karcolással, nyomattal stb. alkotnak. Segítjük a gyermekek képalakító-készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vesznek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkednek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. Biztosítjuk a mindennapi mintázást.

A legkisebb óvodások is megismerkednek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Olyan lehetőséget teremtünk, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen esztétikus polcot, képtároló lehetőséget alakítunk ki, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítja, bővíti tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal segíti és az ezekhez legkifejezőbb, legmutatósbab technikát ajánlja. A gyermekek rajzában megjelenik az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használják ceruzát, krétát, filc- és rostirónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalából, textilből, termésekből képeket komponálni, erre is lehetőséget teremtünk.

A **plasztikai munkák** során képesek lesznek a formák tagolására. Játékukhoz tudnak kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket használnak a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkoznak a tér variálásával, az építés részletezésével. Ehhez nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat használnak. A gyermekeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztántartására, elrakására.

Az **5-6-7 éves gyermekek** alkotó- együttműködési készségét figyelembe véve segítjük a képi-plasztika és a környezet-alakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A képalakító alkotás során a gyermekek többször alkotnak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítja a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarca, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat alkalmazzanak, megjeleníthessék a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is megjelenik közös térbeli, többalakos kompozíció egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. formájában. Egyénileg dolgoznak kisméretű szövőkereteken.

A gyermekek körében kialakítjuk az ajándékkészítés igényét. Biztatjuk őket, hogy az ünnepekre, vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőtteire is. Így minél gyakrabban átéljük az ajándékozás örömét.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtjük az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek egyben megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. A szülőket is bevonjuk az óvoda szépítésébe.

Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze, pl. búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékokhoz szükséges egyszerű díszleteket, stb. A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítik elő, és tartanak rendben minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Biztosítjuk a több napon át tartó építés lehetőségét.

A gyermekek az óvodában **évszakonként megrendezett ovigalériával** ismerkednek meg. Kis csoportokban többször van módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. Az ovigaléria megnyitása az évszakok kezdetéhez kapcsolódik, és ünnepélyes keretek között nyílik meg. Ez a nap más, mint a többi! A gyermekek a kiállított alkotásokról véleményt alkothatnak. Az ovigaléria az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető helye.

Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

15.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikro csoportos, **kötetlen formájú tevékenységet** szervez. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre legfeljebb 6-8 gyermek vesz részt a tevékenységben. A rajzos térben helyezkedünk el, és az ott tartózkodó gyermekek körében olyan élményeket idézünk fel, amelyek témát adnak az alkotáshoz. Az óvodapedagógus feladata a gyermeki kreativitás és fantázia maximális fejlesztése, ennek érdekében felajánlhat több alternatívát és/vagy technikát. A tevékenység több napon át is folyhat.

Az óvodapedagógus megteremti annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek megjelenítik személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

15.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képkalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a mini galériában.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.
- Alkotásaikban megjelennek nemzeti szimbólumaink.

16. MOZGÁS

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi és szellemi képességeinek (erő, állóképesség, gyorsaság, idegrendszer) fejlesztése játékos formában. A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése, a gyermekek esztétikus, összerendezett mozdulatainak fejlesztése, az alapvető mozgásformák elsajátítása és megszerettetése, a helyes testtartás kialakítása, a mozgás megszerettetése, sikerélményhez juttatás a mozgáshoz kapcsolódó pozitív élmények biztosításával, válják természetessé és kívánatossá a rendszeres mozgás, megfelelő mennyiségű és minőségű mozgástapasztalat és megfelelő terhelés biztosítása, az értelmi és szociális képességek fejlesztése, a perцепciós tapasztalatok elmélyítése.

Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodóképességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Fontos szerepe van a tartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősíti, kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

Az óvodapedagógus feladata:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

16.1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás), erőnléte, állóképessége, kitartása, az egyensúly érzékelése jól fejleszhető az óvoda udvarán, ahol tér- és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre.

A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. Döntően e gyakorlástól függ a motoros készségek fejlődése. A mozgásos tevékenységeket, azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez, továbbá az elérendő célokhoz tervezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Megismerkednek **futásgyakorlatokkal**, pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal, változatos talajformákon.

Ugrásgyakorlatokat játszanak, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket, majd leugrásokat.

Dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal ismerkednek meg, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb.

A mozgásos játékok teret adnak a **támaszgyakorlatok** gyakorlására (pl. csúszások, kúszások, mászások). A **talajtorna** eleme is megjelenik a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek sokféle **egyensúlyozó játékot** játszhatnak. Többféle kézi szert használunk a különböző típusú mozgásos játékokhoz.

A mozgásfejlesztő játékokat úgy szervezzük, hogy egyéni képességeinek megfelelő erőkifejtésre készítsük a gyermekeket. Az óvodapedagógus rendszerint megmutatja a helyes mintát, és motiválja a gyermekeket a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlására. A csoportszobában mozgásra készítendő eszköz is alkalmazható, pl. szivacs-szőnyeg, egyensúlyozó tölcser, mini trambulín, hintaló stb.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban megjelennek a **futásgyakorlatok**, a kitartó futás, pl. futnak 3-4 akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.

Az óvodapedagógus **ugrásgyakorlatokat** szervez, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből- és távolugró versenyt.

A **dobásgyakorlatok** során egykezes felső dobással próbálgatják a célba dobást, babzsák távolba hajításával harántterpeszállásból. Gyakran játszanak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani, helyben pattogatni.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást talajon és szereken.

A **talajtorna** anyagaként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, „a csikórugdalózás”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

A gyermekek **egyensúlyozó játékokat** játszanak 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat tervezünk, melynek során egyszerű vezényszavakkal irányítunk. Megjelenik a sorverseny.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Gyakran tervezünk kisebb testrészekkel végzett mozgásokat, pl. ujj és lábujj gyakorlatokat.

Különböző kézi szereket használunk, pl. szalagokat, karikát, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismerik a fokozódó futást, a gyorsfutást, a lassú futást, a kitartó futást, továbbá a futást különböző magasságú akadályokon át.

Ugrásgyakorlatokat végeznek. Páros és egy lábon haladással szökdelnek. Sorozatugrásokat végeznek különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a távolugrást.

A gyermekek játszhatnak **dobásgyakorlatokat**. Dobnak egykezes, kétkezes, alsó és felső dobással célba, 2 méter magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezetik a labdát járás, futás közben. Gyakran labdáznak párokban, kisebb csoportokban.

Támaszgyakorlatokat végeznek, pl. pók, rákjárást. Keresztmozgások rögzítése. Ismétlik a tanult talajtorna elemeket: „csikórugdálózást” és a test hossz tengelye körüli gurulást. **Egyensúlyoznak** padon járással, kézi szerekkkel, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve, továbbá a pad gerendáján is. Összetett támaszgyakorlatokat és páros gyakorlatokat szerekkkel is végeznek.

Minden évben megrendezzük óvodánkban a Családi egészség- és sportnapot a szülők aktív részvételével. E házi bajnokságban a szülők a gyermekekkel együtt versenyeznek csapatokban a vándorkupaért. A csapatokat ruházatukban az egységes szín jellemzi.

Családi egészség- és sportnapunk célja:

- Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése.
- A mozgás, a sport iránti érdeklődés felkeltése.
- A mozgásigény kialakítása, fejlesztése.
- Az óvodai kapcsolattartás ápolása, szorosabbá tétele a szülőkkel és a helyi intézményekkel.

16.2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja.

Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel. A gyermekek mozgásfejlesztésének eredményessége érdekében folyamatosan újítjuk eszközkészletünket.

A mindennapi testedzés, a mindennapos mozgásos tevékenység, a kocogás, a futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg. A futás mennyisége az életkor, cél és állóképesség figyelembe vételével fokozatosan növekszik.

A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

A heti egy alkalommal szervezett mozgásos tevékenység felépítése:

1. Bemelegítő, ráhangolódo futójáték
2. Gimnasztika vezényszavakkal életkori sajátosságoknak megfelelően
3. Játékba ágyazott főgyakorlat
4. Játék
5. Levezető járás.

16.3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak labdát pattogtatni és vezetni helyben és járás közben.
- Célba dobnak egykezes felsődobással.
- Az ugrásokat talajra érkezéskor fékezni tudják.

17. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

A külső világ tevékeny megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során

17.1. A 3-6-7 éves gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a külső világ tevékeny megismerése, megszerettetése, nemzeti értékeink megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.

Évszakonként a környezeti témák közül egyet projekt módszerrel dolgozunk fel.

Minden projektünk fő feladata: a gyermekek erkölcsi-szociális érzelmeinek alakítása, a gyermekek esztétikai érzelmeinek kibontakoztatása és a gyermekek intellektuális érzelmeinek biztosítása, valamint a közösséghez való tartozás élményének erősítése.

A **3-4 éves gyermekek** az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkednek az ott dolgozó felnőttekkel, társaikkal, ebben nagymértékben segít az „Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket” program, amelynek összeállítása nevelőtestületi szinten történik. Biztonságérzetük kialakulása után az óvoda közvetlen környezetével ismerkednek.

Megfigyeljük az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket gyűjtünk. Meglátogathatjuk a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgetünk a család tagjairól.

Ismerkedünk az óvoda utcájával, annak épületeivel, boltjaival, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel, az esztétikai alkotásokkal, pl. szobor. Beszélgetünk a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

A **4-5 éves gyermekek** tapasztalat – és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezzük. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az idő és az időjárás változását megfigyelésük után jelzik a megfelelő táblákon.

Célunk, hogy tudjanak gyönyörködni az élő és élettelen környezetben. Összefüggéseket keresünk az időjárás és az emberek tevékenysége között. Terméseket gyűjtünk, és azokat hasznosítjuk. Rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtást végzünk. Közösén készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Ellátogathatunk a családokhoz, családi képeket nézegetünk. A gyermekek bemutatják a család tagjait, otthonukat. Ellátogathatunk szolgáltató üzletekbe, intézményekbe, településünk nevezetességeihez.

Megcsodáljuk a környezetünkben található esztétikai alkotásokat. Gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait. A gyermekek megismerik a személy- és teherszállító járműveket.

Megfigyeljük az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, rovarokat.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére. Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

Az **5-6-7 éves gyermekek** megismerkednek az óvoda tágabb környezetével. Felfedezik az évszakok szépségét, színeik árnyalatát a növények fejlődési feltételeit. Környezettudatosságra nevelünk. Felhívjuk figyelmüket az élő- és élettelen környezet védelmére.

Gondozhatnak terráriumot, flórariumot, szaporíthatnak tőosztással növényeket. Csíráztatnak, ültetnek a csoportszobában, vagy a kertben. Megismerkednek gyógyfűvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is.

Egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket végzünk a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal.

Megismerkednek a felnőttek munkájával, ellátogathatnak több munkahelyre, ahol szülei dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban osztályozzuk az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítunk. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezünk napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Ellátogatunk: könyvtárba, múzeumba, kiállítótermekbe, építkezésekhez, iskolába, vasútállomásra, mezőgazdasági gazdaságba. Sok ismeretet szereznek a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Meglátogatjuk környezetünk háziállatait, megfigyeljük, hol élnek. Összehasonlítjuk az ismert állatok környezetét, életmódját.

A matematikai nevelés során a gyermekek értelmi képességeinek alakítására, érzelmi és akarati tulajdonságainak fejlesztésére, közösségi magatartásának formálására és esztétikai

igényességének növelésére törekszünk. A képességfejlesztés a tapasztalásban, emlékezésben, megértésben, az ítélőképesség alakításában és a konstruálásban nyilvánul meg.

A matematikai nevelés feladatai, személyiségformáló tényezői:

- A különböző matematikai jellegű tapasztalatok, ismeretek segítségével a világban történő eligazodás, tájékozódás fejlesztése.
- Az értelmi képességek fejlesztése, helyes szóhasználat által a szókincs bővítése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása.
- Matematikai eljárások, módszerek különböző játékszituációkban történő alkalmazása.
- Az érzelmi, akarati, a szocializációhoz szükséges tulajdonságok fejlesztése.

A matematikai nevelést heti egy alkalommal tervezzük 4-5 és 5-6-7 éves korcsoportban, de az óvodai élet egészét áthatja. Tartalmát három részre osztjuk:

- Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések, halmazképzések
- A számfogalom előkészítése, alapozása
- Tapasztalatok a geometria körében

17.2. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro csoportban is történhet, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták, tevékenységek alkalmával.

A természeti, emberi vagy tárgyi környezeti téma megfigyelése projekt módszerrel is tervezhető.

Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget. Évszakonként egy alkalommal erdei óvodai program megszervezésére kerülhet sor.

A **3-4 éves gyermekek** erdei óvodai programját első ízben tavasszal szervezzük meg a délelőtti folyamán 1-2 órás időtartamban. Az óvoda közelében található ligetes, fás park ad erre lehetőséget. (Gépész Iskola parkja)

A **4-5** és az **5-6-7 éves gyermekek** számára két alkalommal (ősszel és tavasszal) is tervezhetnek erdei óvodai programot. (Gépész Iskola parkja)

Felvételeket vagy fotókat készítünk a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedezettő tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.

17.3. A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikro csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek–óvodapedagógus személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, beszédkedvének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékuk kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően fejezzék ki gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

17.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Tudják óvodájuk nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében.
- Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, rovarokat.
- Ismerik környezetük növényeit és azok gondozását, újrahasznosítását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé, stb.).
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.
- Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formáik, szokásaik, amelyek a természeti és a társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült felvételeket, fotókat.

18. MUNKAJELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Cél továbbá a gyermekek együttműködésének, szervező képességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.
- A munkaeszközök használatának megtanítása.

18.1. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtnál mintát ad az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segít a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek** az **óvodapedagógust figyelve részt vesznek** a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a felelősi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségi szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. E program megerősíti a közösségért végzett munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez és egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk (a művészeti sarkok rendezése, mosdófelelős, öltözőfelelős, asztalfelelős, virágok gondozása...).

Az óvodapedagógus megtervezi az egyéni megbízások lehetőségeit, pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, **ajándékkészítés a kicsiknek**, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb. Lehetőséget adunk a gyermekeknek a növény- és állatgondozásra.

A gyermekek működjenek közre **az élősarok gondozásában**, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, **az óvodaudvar tisztán tartásában**: pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában. Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek lehetőséget biztosítunk az akvárium, terrárium és madáretető gondozására.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a felelősi munkát a csoportban kialakított szokásrend szerint. Közösön döntenek el a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan terítnek. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felseprik a morzsákat, feltörlik az asztal környékét. Önállóan végeznek **környezetszépítő munkát, játéktisztítást**, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, vitaminsaláták készítését. Rendszeresen segíthetnek a kicsik öltöztetésében, meglepetéseket készíthetnek nekik. Úgy irányítjuk a **növény- és állatgondozást**, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítenek **a járdák, utak tisztításában**. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel.

18. 2. A munkaeszközök használatának megtanítása

Megismertetjük a gyermekekkel minden munkajellegű tevékenység bevezetésekor, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítünk abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munkajellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Felhívjuk a gyermekek figyelmét a munkaeszközzel kapcsolatos baleset védelemre.

18.3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.

19. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

A SZÜLŐ, A GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

Az óvoda a családdal együtt segíti a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. Elsődleges nevelő szerepe a családnak van, az óvoda csupán kiegészíti ezt. A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Körültekintően szervezzük meg az együttműködés formáit, amely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítik az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- A családlátogatás (lehetőleg még az óvodába kerülés előtt),
- Anyás beszoktatás (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez).
- A napi kapcsolattartás (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről).
- Szülői értekezletek
- Szülői szervezeti értekezletek.
- Egyéni beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (a Fejlődésnapló alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése).

- A szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeltetni lehessen).

Folyamatosan szervezzük a szülők érdekegyeztető, érdekérvényesítő fórumait.

19.1. AZ ÓVODA ÉS A FENNTARTÓ KAPCSOLATA

Intézményi tevékenységünk egyik alappillérenek tekintjük a fenntartó önkormányzattal való kapcsolatot, amely korrekt, támogató, együttműködő és kiemelkedően biztosítja a zavartalan működésünk feltételeit.

Az óvoda igazgatója az Éves pedagógiai munkatervében rögzíti az aktuális kapcsolattartás formáit, amelyek a többek között a következők lehetnek:

- Aktuális esetekben személyes találkozás, telefonos egyeztetés
- Intézményvezetői tájékoztató
- Esetenkénti konzultáció
- Rendezvényeken való részvétel
- Szükség szerint a törvények értelmezése
- Napi kapcsolat operatív ügyekben
- Konzultáció, beszámolók, reflektálások, adatszolgáltatás
- A Képviselőtestület ülésein rendszeres részvétel.

19.2. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA

A gyermek életében az egyik legjelentősebb változás, amely felszínre hozza lelki teherbíró-képességét, az óvodából az iskolába való átmenet.

Településünk egyetlen általános iskolájával, a Hatos Ferenc Általános Iskola. Kapcsolattartásunk során arra törekszünk, hogy az óvoda-iskola átmenet programszerű (a mindenkori Éves Munkatervünk részletezi), tartalmilag előkészített folyamattá váljon.

Szeretnénk elérni, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését az iskolákkal közösen tudjuk egyengetni. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez és nevelési törekvéseink összehangolásához.

A kapcsolattartás formái:

- Az óvodapedagógusok ellátogatnak az első osztályba abból a célból, hogy nyomon kövessék a volt nagycsoportos gyermekek fejlődését.
- A tanítókat meghívjuk az iskolába készülő gyermekekhez, ahol lehetőség nyílik arra, hogy teljesebb képet kaphassanak az óvoda mindennapi életéről, nevelő-fejlesztő munkájáról.
- A nagycsoportos óvodások tavasszal ellátogatnak az első osztályokba, hogy színes, vonzó tapasztalatok megszerzésével érzelmileg közelebb kerülhessenek az iskolai élethez.

19.3. AZ ÓVODA ÉS A MŰVÉSZETI ISKOLA, EGYÜTTESEK, ALKOTÓK KAPCSOLATA

E program szükségessé teszi, hogy az óvoda kapcsolatot alakítson ki a környezetében működő zeneiskolával, művészeti együttesekkel, alkotókkal. Velük együttműködve tudjuk elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái:

- Hagyományainknak megfelelően az évszakzáró koncertjeink.
- Az évszakonként megrendezésre kerülő Ovigaléria ünnepségünkön településünk jeles művészeit, alkotóit látjuk vendégül.
- Ünnepeink, jeles napjaink színvonalát művészeti együttesek produkciói emelik.

AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK KAPCSOLATA

Kapcsolatot tartunk a településen működő közművelődési intézménnyel pl.: könyvtárral, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az segítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.

A kapcsolattartás formái:

- látogatás,
- tájékozódás,
- megbeszélések,
- értekezletek.

19.4. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI

Tartalmi kapcsolatot alakítunk ki:

- A művészeti programot adaptáló óvodákkal, az ehhez tartozó műhelyekkel.
- A szakvizsgás képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal.
- A pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel.
- A nevelési tanácsadóval, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal.
- Az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos).
- A gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel.

20. A PROGRAM ERŐFORRÁSA

20.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus felvállalja a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. Az e programot megvalósító pedagógus közvetíti a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvodapedagógus képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival, mozdulataival, esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmaz egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak igénye van az önművelésre, a körülményekhez képest lehetőséget teremt szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban megjelenik a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. A párok együtt terveznek, összehangoltan, feladatokat megosztva dolgoznak. Képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.)

Az óvodapedagógusok gondoskodnak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztatják.

Az óvodapedagógusok bevonják a dajkákat, pedagógiai asszisztenseket az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A dajkák teljes partnereink az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Szakmai csoportokat, munkaközösségeket, belső önértékelési csoportokat alakítunk ki egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására. A közösség tagjaként valamennyien felelősséget vállalunk a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítjük a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodában folyó munkát az óvoda vezetője koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak

ellátása során. A vezető pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítja a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes, önálló feladatvégzését.

Mint egy jó karmester, csak ott segít, ahol „döcögve, hamisan szólalnak meg a szólamok, nem simulnak bele az összharmóniába”. (Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés. 1997.) Az óvodatitkár a vezető közvetlen munkatársa, segíti az adminisztrációs, illetve a szervezési feladatok ellátásában minden területen.

20.2. TÁRGYI FELTÉTELEK

E Pedagógiai Program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak szükségesek a megvalósításához:

- **Esztétikus mesetér (kuckó):** puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, gyertyák, zenelejátszó eszköz, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, kedvenc mágikus báb, jelképek, szimbólumok a mesékről, különböző színű leplek az átváltozáshoz, esztétikus meséskönyvek, stb.
- **Esztétikus zenei tér:** olyan hely a szobában, ahol 6 gyermek ülve megfér, hangszerek, furulya, tubafon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek-óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, hangvilla, harangjáték, csengősor, énekes játékok kellékei, szimbólumok a tanult dalokról, mondókákról.
- **Esztétikus alkotótér:** képalakításhoz, plasztikai munkákhoz, különböző méretű rajzlapok, színes papírok, ragasztók, cikk-cakk ollók, tompa hegyű ollók, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, szivacshengerek, viaszkréták, fonalak, textíliák, madzagok, linólapok, szövőkeretek, agyag, gyurma, mintázó eszközök, fazekaskorongok, esztétikus eszköztároló lehetőségek. A rajzos térben a gyermeki munkáknak kialakított polc és Mini galéria, amelyre a gyermekek kitűzhetik rajzaikat.
- **Ízléses folyosógaléria:** ahol a gyermekek munkáit állíthatjuk ki.
- **Felvételek lejátsszói lehetőséggel:** a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, a vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovigaléria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- **Környezet tevékeny megismerése és környezeti projektek:** esztétikus polc a természet kincseinek gyűjteményével, évszak albumok, terrárium, akvárium, és/vagy florárium, kalendárium, fényképek, albumok, a kiállításhoz szükséges eszközök.

- **Mozgás:** kijelölt futópálya, ahol a gyermekek kocoghatnak, futhatnak. Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- **A szakkönyvek:** a pedagógusok módszertani fejlődéséhez.
- **Az óvoda színvilágának megkomponálása:** a szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.
- **Tájékoztató táblák:** az évszakprojekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

21. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÜK ELŐSEGÍTÉSE

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 4.§-ának 13. bekezdése alapján „az a gyermek vagy tanuló, aki a.) különleges bánásmódot igényel a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.”

- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI)
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló (BTM)
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

21.1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK

Sajátos nevelést igénylő gyermek (SNI)

Intézményünk alapító okirata szerint az óvodai nevelés mellett ellátandó tevékenységünk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése. A szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján szükséges a *sajátos nevelési igényű* gyermekek közül az alább felsoroltak integrált óvodai nevelését ellátnunk, **konkrétan:**

- **mozgásszervi fogyatékos az akadálymentesítést nem igénylő** járóképes vagy kevés segédeszközzel közlekedő gyermekek ellátása
- **beszédfogyatékos** gyermekek ellátása.
- **pszichés fejlődési zavarral küzdő** sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása

A **sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének célja**, hogy a művészeti nevelés eszközeivel a gyermek saját képességrendszerében fejlődést mutasson, az elvárások

igazodjanak a gyermekek fejlődési üteméhez, fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg, és a speciális óvodai nevelés-fejlesztés a gyermeket ne terhelje túl.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. Programunk minden tevékenységében megpróbál a pedagógiai asszisztensek aktív közreműködésével alkalmazkodni a sérült gyermekekhez.

A fejlesztést minden esetben meghatározza a fogyatékoság típusa, súlyossága. Megkezdése előtt felderítjük a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és az eddigi ellátás megkezdésének idejét, módját. Figyelembe vesszük a gyermek képességeit, készségeit, pszichés és egészségi állapotát, esetleges rehabilitációs műtétjeit, kognitív funkcióit és meglévő ismereteit.

Mindezek alapján a fejlesztés magában foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis (tapintásos) mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap hangsúlyt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező *szakemberekkel* (gyógypedagógussal, pszichológussal, mozgásfejlesztővel, orvossal) együttműködve
- sérült gyermeket elfogadó környezet megteremtés
- a gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása.

21.2. A nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakemberrel együttműködve

A sérült gyermek nevelésének, fejlesztésének alapja a szakértői bizottság szakvéleménye. Annak érdekében, hogy a fejlesztést optimális körülmények között tudjuk végezni, minden esetben szükség van a fogyatékoság típusához igazodó szakember segítségére. Ehhez a személyi feltételt biztosítani kell. A sérült gyermek fejlesztése gyógypedagógiai kompetencia.

A sajátos nevelési igény a szokásos nevelőmunkától eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő, fejlesztő, korrekciós és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását kívánják meg az óvodapedagógus részéről is.

Az egyéni fejlesztési tervet a Fejlődésnaplóban vezetjük. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez gyógypedagógiai tanár, fejlesztő pedagógus vagy a fogyatékoság típusára kiképzett szakember segítése szükséges. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő

óvodapedagógusok felkészítésére, sajátos teendőink ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakember az együttműködés során:

- **Segíti** a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását.
- **Javaslatot tesz** gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására.
- **Segítséget nyújt** a szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről.
- **Együttműködik** az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait.
- **Kapcsolatot tart** a szülővel a fejlesztés sikerességét szolgáló ismeretek, tanácsok átadásával.

Közös feladatok:

- A testi, érzékszervi, pszichés, beszéd-fogyatékoságból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása.
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében.
- A különféle funkciók egyensúlyának kialakítása.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-, orvosi-, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

21.3.A sérült gyermeket elfogadó környezet megteremtése

A sajátos nevelési igényű gyermekek közösségbe történő beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés. Az együttneveléssel többet vállal intézményünk: magasabb értéket teremtünk meg. A nevelőmunka során arra törekszünk, hogy elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet alakítsunk ki. Külön figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

21.4. A gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása

A gyermek iránti elvárásunkat fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke alapján alakítjuk ki. A gyermek terhelhetőségét biológiai állapota, az esetlegesen társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az ehhez szükséges pedagógiai feltételek:

- A sérülés-specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása.
- A segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés.
- A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.
- Annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához.
- Az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.
- A szülők tájékoztatása a tekintetben, hogy a gyermek az óvodai élet egyes tevékenységeiben milyen mértékben képes részt venni.
- Információ bekérése a szülőktől a gyermek orvosi és egyéb kezeléseiről, a vizsgálatok eredményeiről, speciális eszközök használatáról.
- Amennyiben a gyermek fogyatékosága miatt nem képes beilleszkedni az óvodai életbe (szobatisztaság, elemi önkiszolgálás, kommunikáció, stb.), mielőbbi felülvizsgálatát kezdeményezzük, hogy a számára legmegfelelőbb intézményben kerüljön elhelyezésre

Sikerkritériumok

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülés-specifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus.
- Egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz.

- A foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti a gyermek fejlődésének elemzése alapján.

Szükség esetén:

- Eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja.
- Egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres.
- Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- Együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, mozgásfejlesztő.
- Logopédus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

21.5. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTM)

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdőnek nevezzük azt a gyermeket, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján:

- Az életkorához viszonyítottnan jelentősen alul teljesít.
- Társas kapcsolatai problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd.
- Közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget minden esetben a pedagógiai szakszolgálatok határozzák meg. Az általuk kiállított szakvélemény alapján kell meghatároznunk ezen, gyermekek fejlesztését.

A tanulási problémákkal küzdő gyermekeket két csoportba sorolhatjuk:

- *Tanulási nehézséggel küzdők:* pl. lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok.
- *Tanulási zavarral küzdők* pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba.

A magatartászavarok miatt problémás gyermekeket szintén két csoportba sorolhatjuk:

- *Visszahúzódo (regresszív) és depresszív viselkedésű* gyermekek: pl. félénk, csendes, visszahúzódo.
- *Ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű* gyermekek: pl. engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív.

A fejlesztés menetét a Fejlesztésnaplóban a Fejlesztési tervben rögzítjük, és a különböző szakemberekkel (logopédus, gyógypedagógus, pszichológus...) történő konzultációkat itt jelöljük.

21.6. Kiemelten tehetséges gyermek

„A tehetség velünk született, adottságokra épülő, gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képesség, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményt hoz létre.”¹ A kutatások szerint a népesség 2,3%-a sorolható a **tehetséges** kategóriába. A tehetség kibontakoztatása a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik. Fontos, hogy mind a pedagógus, mind a család felismerje azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása sejteti a tehetséget.

Geffert Éva és Herskovits Mária kutatási eredményeit alapul véve a következő kategóriák és azok jellemzői adhatnak szempontot a pedagógusok számára, ami alapján a tehetségígert felismerhető.

Az ismeretszerzés jellemzői:

- Nagyon sokat tudnak a legkülönbözőbb dolgokról.
- Szókincsük gazdag, szokatlan kifejezéseket is megfelelően használnak.
- Beszédük folyamatos, kifejező.
- Gyorsan megjegyzik a tényeket.
- Gyorsan felismerik az ok-okozati viszonyokat.
- A jelenségekben fellelhető hasonlóságokat és különbségeket keresik.
- Gyorsan tudnak érvényes állításokat felállítani.
- Jó megfigyelők, és megfigyeléseiket könnyen felidézik olyan helyzetekben, amikor jól tudják hasznosítani.
- Szeretik az enciklopédiákat, atlaszokat.
- Megpróbálják a bonyolult dolgokat megérteni oly módon, hogy áttekinthető egységekre bontják szét.
- Kritikusan, függetlenül gondolkodnak, értékelik a helyzeteket

Motiváció:

- Az őket érdeklő kérdésekkel nagyon elmélyülten foglalkoznak.
- Igyekeznek feladataikat befejezni, zavarja őket, ha félbe kell szakítani elfoglaltságukat.
- A mechanikusan ismétlődő feladatok unatják őket.
- Ha a feladat érdekli őket, alig igényelnek külső biztatást.
- Tökéletességre törekszenek.
- Önkritikusak, nem elégednek meg egykönnyen munkájuk gyorsaságával vagy eredményével.
- Szívesen dolgoznak önállóan, hogy elegendő idejük legyen egy probléma végiggondolására.

---

¹ Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz (2003.) Szerk.: Falus Iván. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

- Magas célokat tűznek ki, és a saját maguk által vállalt feladatok megoldásánál a felnőttek segítségét csak addig veszik igénybe, míg feltétlenül szükséges.

Kreativitás:

- Sokféle és sokszor szokatlan kérdéseket tesznek fel, majd az azokra kapott válaszok alapján újabb kérdéseket fogalmaznak meg.
- Egy kérdés vagy probléma felmerülésekor sok ötletet vagy megoldási lehetőséget sorolnak fel.
- Gyakran szokatlan, furcsa vagy meglepően frappáns, okos válaszokat adnak.
- Véleményüket nem rejtik véka alá.
- Nem értékelik a sablonos megoldásokat, inkább kockáztatják, hogy tévednek.
- Gondolatban gyakran végigjátszanak szituációkat, és megváltoztatják azokat.
- Kifejezett jó humorérzékük van, de a kisgyerekes gügyögés idegesíti őket.
- Kifejezetten érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt (tánc, ének, mesék, versek, zene)
- Szeretik a szépet, és könnyen észreveszik a művészi részleteket.
- Eredeti, színes fantáziaviláguk van.

Szociális viselkedés:

- Sokat foglalkoznak olyan fogalmakkal, mint igazságos-igazságtalan, jó-rossz, és készek a tekintéllyel szembeszegülni.
- Nem tartanak mindenáron a többséggel, nem félnek attól, hogy mások legyenek, mint a többiek.
- Ha más véleményük van, akkor provokálják a többieket, és vállalják a konfliktusokat
- Egyéniségek, individualisták, mennek a maguk útján.
- Nem fogadnak el tekintély alapon véleményt anélkül, hogy azt kritikusan át ne gondolnák, elemeznék.
- Felelősséget tudnak vállalni, tervezésben és szervezésben megbízhatók.
- Általában kijönnek kortársaikkal, bár néha türelmetlenek velük, barátaikat azonban hasonló képességűek közül választják.
- Jól tudnak beszélgetni idősebb gyermekekkel vagy felnőttekkel.
- Hajlamosak arra, hogy ők határozzák meg a helyzeteket és mások viselkedését.
- Könnyen beleélik magukat, és ezért nyitottak szociális problémákra.

22. HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEK

22.1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink, az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseink

Céljaink:

- A hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetésében való együttműködés a gyermekvédelmi szervekkel és a családdal.
- A gyermekek családban történő nevelésének elősegítése.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 1. § (1) bekezdése szerint a köznevelési rendszer alapvető célja és elve a gyermekek harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akaratilag tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ez által erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a közérdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevelni.

Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

A (2) bekezdés szerint a köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg. A köznevelés egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

A (3) bekezdés szerint a nevelési-oktatási intézmények pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító sokoldalú, a követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet értelmében, az intézményünkben szociális munkás segíti gyermekvédelmi munkánkat.

Közös feladatunk a tankötelezettség teljesítése, a gyermek veszélyeztettségének megelőzése, illetve a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése.

Az óvodai nevelés során minden pedagógusnak törvényi kötelezettsége jelzéssel élni a gyermek fejlődését veszélyeztető tényezőkről a megfelelő gyermekvédelmi szerv, illetve hatóság felé. Amennyiben szükséges hatósági intézkedést kell kezdeményezni.

22.2. Általános feladataink

- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- Biztosítani a gyermekek megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-, óvó intézkedésekre javaslatot tenni.
- Az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenő-mentesebbé tenni (anyás beszoktatás).
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni.
- A felzárkóztatást megszervezni.
- A tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrést szükség esetén, soron kívül javasolni.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást;
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutási javaslattal élni.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítását megszervezni, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíteni.
- Jó kapcsolatot kiépíteni a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szerveivel, személyeivel.
- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztését megvalósítani.
- Az óvoda belső nyilvántartást vezet a különös figyelmet igénylő gyermekekről (allergiák, tartós betegség, egyedül nevelő szülők, egészségügyi, és szociális okok stb).

23. AZ ÓVODAVEZETŐ FELADATAI

A vezetői felelősség kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is. A védő-óvó intézkedések részletes feladatait az óvoda szervezeti és működési szabályzata tartalmazza. Fontos, hogy a gyermekeknek megtanítsuk a különböző veszélykerülő magatartási formákat, technikákat. Ebbe a szülőket is bevonjuk.

A rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosítása az óvodában szintén a gyermeki jogok érvényesülését szolgálja.

Az egészséges életmód biztosítása az étkeztetés szervezésével is összefügg. A szülők segítségével gyümölcsnapokat tartunk. Minden csoportban, mindennap fogyaszthatnak gyümölcsöt a gyermekek, a szülők jóvoltából!

Fontos feladat, hogy minden gyermek bekerüljön az óvodába abban az évben, amikor betölti a harmadik életévét. Ennek érdekében a jegyzőnek jelezzük, ha ebben az életkorban az intézményünkbe beíratott gyermek nem jár rendszeresen óvodába.

A gyermekekkel kapcsolatos adatok védelme is a gyermekvédelemhez tartozik. A gyermekek adatainak titkos kezelése és ennek betartatása igazgatói feladat. Az óvodai dolgozókat hivatali titoktartás kötelezi. Az *etikai kódex* előírásait minden dolgozónak kötelessége betartani!

23. 1. PEDAGÓGIAI FELADATOK

- A csoportos óvónők a családlátogatások során felméri a családi körülményeket, a gyermekvédelem szempontjából nyilvántartandó eseteket – különös tekintettel az újonnan óvodába kerülő gyermekek körében, illetve azok körében, akik eddig nem a mi intézményünkbe jártak. A szerzett tapasztalatok alapján, illetve az óvodai évek alatt kialakuló új helyzet (válás, szülő deviáns magatartása...) alapján jeleznek a gyermekvédelmi felelősnek.
- Feltérképezzük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat a családlátogatások, illetve egyéni beszélgetések alapján.
- A nagycsoportot vezető óvónők és az óvodaigazgató együttes megbeszélése, felmérése alapján döntjük el, hogy melyik nagycsoportosnak van szüksége a beiskolázás előtti nevelési tanácsadói vizsgálatra.
- Figyelemmel kísérjük a család szerkezetében történt változásokat, a lelkileg sérült gyermekek krízisen való átsegítését, súlyosabb esetben pszichológussal, illetve a Gyermekjóléti Szolgálattal konzultálunk.
- Családi napokat szervezünk, illetve a családdal közösen tartjuk rendezvényeinket, ahol az együttnevelés módszere valósítható meg. Így a szülő mintát kap az óvodai nevelési módszerekről.

24. A PROGRAM SZAKMAI FEJLESZTÉSE AZ ORSZÁGOS EGYESÜLET SEGÍTSÉGÉVEL

Az egyesület 1999 óta folyamatosan karban tartja az alternatív óvodapedagógiai program megvalósításához, alkalmazásához szükséges fejlesztéseket.

Elsőként vezette be a nevelési program szakszerű megírásának metodikáját, a minőségfejlesztés rendszerét, a gyermekek egyéni fejlesztési rendszeréhez szükséges folyamatokat és a kora gyermekkori tehetséggondozás elméletét, rendszertudatos alkalmazási lehetőségeit, mellyel nem csak a programban dolgozókat tudta támogatni, hanem az ország valamennyi óvodájának segítséget adott a megjelenő könyveivel, tehetségnapjaival.

Nevelőtestületünk óvodapedagógusai a kezdetektől fogva egyesületi tagok, tagsági díjat (2018-ban 1.000 Ft/fő) minden év elején januárban fizetünk be az egyesület részére, fejében szakmai- módszertani segítséget kapunk.

26.1. Az egyesület továbbképzései:

A program létrejötte után az egyesület kidolgozta az akkreditált 30 órás továbbképzéseket, hogy a tanulni vágyók megérthessék a program elméletét és gyakorlatát. Azóta is működtet egy olyan akkreditált 30 órás tanfolyamot, melyet minden kezdő és más programmal működő óvodából átkerülő óvodapedagógusnak már a gyakornoki időszakában ajánl, hogy ezzel is segítse a pedagógust a helyi pedagógiai programjának megismerésében és alkalmazásában, valamint a pedagógus életpályamodell szakszerű elindulásában és a sikeres pedagógus I. minősítésének megszerzésében.

Az egyesület a Szarvasi pedagógiai karral karöltve, 2003-tól folyamatosan működteti az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív program szakirányú, szakvizsgát adó, 4 féléves képzését.

Ez a képzés minden művészeti programban dolgozó szakembert eljuttat a pedagógus életpályamodell pedagógus II. fokozatának sikeres minősítéséig.

Az óvodapedagógusok elfogadott pedagógiai végzettsége a főiskolai végzettség, óvodapedagógus szakképzettség, melyhez tartozó egyéb elvárás az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című alternatív program elmélete és gyakorlata - akkreditált 30 órás tanfolyam kötelező elvégzése. Valamint ajánlott az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív program szakirányú, szakvizsgás képzés megszerzése.

Az egyesület 2000-től folyamatosan kiépítette 13 bázisóvodáját, amelyet pályázat útján valósított meg, a kidolgozott kritériumoknak megfelelően. Itt zajlanak a régiók továbbképzései, szakmai napjai, melyek a program alkalmazásához biztosítanak tanulási lehetőségeket. Ebbe a munkába a 12 modellóvoda is besegít, amelyeket szintén kritériumok alapján, pályázatok útján alakítottunk ki.

Az egyesület elindította a jó ötletek, gyakorlatok terjesztésének kidolgozott hospitálási rendszerét is. A www.ovodak.org.hu honlapján 112 jó ötlet közül választhatnak a programmal dolgozó óvodák. Félévente egy hospitálásra jelentkezhetnek az érdeklődők, a bázis és modellóvodákba szervezett ingyenes szolgáltatásra, melynek tapasztalatát minden évben az egyesület feldolgozza, és az őszi budapesti konferencián, valamint a közgyűlésen közzé teszi a tapasztalatok összegzését.

24.2. Az egyesület kiemelt országos rendezvényei:

Az egyesület 1999-től folyamatosan, évenként megrendezi a kétnapos tavaszi esztétikai tanácskozásait, konferenciáit egy-egy kiemelt nevelési, tevékenységi témakörből. E

rendezvény célja, hogy összetartsa a művészeti programmal működő óvodákat, és segítsen a program megvalósításában, valamint a pedagógus kompetenciájukat erősítse. Ez a tanácskozás meghívja a témakörben legtájékozottabb oktatásügyi szakembereket, kutatókat és a főiskolákon tanító szakembereket, valamint biztosítja a területen működő adaptáló óvodák meglátogatását is.

Ehhez a rendezvényhez társul az egyesület közgyűlésének megtartása. Az egyesület évenként megrendezi az egynapos őszi konferenciáját Budapesten, mely aktuálisan, hol a vezetőknek szól oktatásirányítási törvények értelmezését boncolgatva, hol tehetségműhely vezető szakembereknek, akik a tehetséggondozás valamelyik feladatát tisztázzák, hol az egyesület zenei szimpóziumait rendez meg tiszteletbeli elnökünkre, Forrai Katalinra emlékezve.

25. A PROGRAM TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

25.1. A program szakmai működését tervező dokumentumok

Az alternatív program 1996-ig tartó implementációs szakasza, valamint a bázis és modellóvodák rendszerszerű szakmai működése igazolja, hogy az alternatív programmal működő óvodák meg tudták valósítani a program nevelési célját, és azt a gyakorlatot, amelyet az alternatív óvodapedagógiai program tartalmaz. 1996-tól kezdve minden tervező szakmai dokumentum biztosítja van a programot adaptáló óvodáknak. A használata most már felértékelődött a szakmai ellenőrzésekkel. A gyakorlatban dolgozó óvodapedagógusainkban ezáltal megerősödött az átgondolt gyakorlati munkához nélkülözhetetlen a tudatos tervezés szerepe.

Az alternatív óvodapedagógiai program dokumentációs rendszere		
„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodapedagógiai program helyi pedagógiai programok a program adaptálásával		
Dokumentumtípusok	Tervezési időkerete	Az egyesület által biztosított dokumentumok megtalálhatósága
Az alternatív óvodapedagógiai program csoportnaplója	egy nevelési év	A csoportnapló negyedik változatának átadása digitális formában Internetes formában letölthető a www.ovodak.org.hu honlapról, kóddal

A gyermekcsoport nevelési terve	félév	A csoportnaplóban megtalálható
A gyermekcsoport tevékenységi terve	negyedév	A csoportnaplóban megtalálható
Eseménytervek	Havonta	A csoportnaplóban megtalálható
Komplex Gyermektükör – A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció	Három/ négy éves, folyamatos	Internetes formában letölthető a www.ovodak.org.hu honlapról, kóddal
Az óvodapedagógiai programban meghatározott teendők, tevékenységi formák megfigyelés	Három/ négy éves, folyamatos	Internetes formában letölthető a www.ovodak.org.hu honlapról, kóddal
Műhelynapló a tehetséggondozás levezetéséhez	évenként	Könyv formátumban biztosított

Az Óvodavezetői munkaterv hidat képez az óvoda pedagógiai programja és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített tervei között. A vezető a pedagógiai éves munkatervében tervezzé meg a programjuk módosításainak pontos tartalmát, és a nevelőtestületnek ajánlja megvitatásra. Az óvoda nevelőtestülete eldönti, hogyan vezeti be az óvodába a módosításokat, és milyen innovációra, továbbképzésre, hospitálásokra van szüksége ahhoz, hogy a leírtak alkalmazhatóvá váljanak.

A program megvalósítását szolgáló formanyomtatványok			
Ssz.	Formanyomtatványok típusai	Tervezési időkerete	Az egyesület által biztosított segítő formanyomtatványok megtalálhatósága
1.	A program óvodaképeinek elemzéséhez, fejlesztéséhez készült kategóriarendszeres megfigyelés	Évenként, egy alkalommal	1. számú melléklet www.ovodak.org.hu
2.	A játéktevékenység éves tervezete, évszakonkénti lebontásban	Évenként	2. számú melléklet www.ovodak.org.hu
3.	Vers, mese, dramatikus játék éves tervezete Vers, mese, dramatikus játék kéthetes tematikus terve	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	3. számú melléklet www.ovodak.org.hu
4.	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc és zenehallgatás tervezete Ének-zene, énekes játékok, gyermektáncok és zenehallgatás vázlata	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	4. számú melléklet www.ovodak.org.hu
5.	Rajz, festés, mintázás, kézimunka éves tervezete Rajz, festés, mintázás, kézimunka vázlata	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	5. számú melléklet www.ovodak.org.hu
6.	Mozgás, mozgásos játék tervezete Mozgás, mozgásos játék vázlata	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	6. számú melléklet www.ovodak.org.hu
7.	Környezet tevékeny megismertetésének tervezete A környezet tevékeny megismertetésének két- háromhetes tematikus terve	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	7. számú melléklet www.ovodak.org.hu
8.	Munkajellegű tevékenységek éves tervezete tervezése	Évenként, évszakonkénti lebontásban	8. számú melléklet www.ovodak.org.hu

A formanyomtatványok alkalmazását az előző táblázatban feltüntetett módon ajánlatos alkalmazni a belső hospitálások, minősítések előtt, illetve a Gyakornok óvodapedagógusnak.

Minden tevékenységhez szükség van arra, hogy a pedagógus egy éves távlatban átlássa, mit szeretne megtanítani a gyermekeknek. Ezekből az elkészült éves tervekből könnyen meghatározhatók rugalmasan, mi kerüljön át a csoportnaplóba. A vázlatírást ajánlott a gyakornokoknak, és azoknak az óvodapedagógusoknak, akik más programmal dolgozó óvodából kerültek át a művészeti programba. A program megértéséhez jó tanulási alap a vázlatírás. A vázlatírásra szükség van a jó gyakorlatok megtekintésekor, és bármilyen programbemutató alkalmával. Az ellenőrzés befejezését követő két héten belül az ellenőrző személy a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi.

26. VEZETŐI, SZAKMAI ELLENŐRZÉSEK

Az óvodavezetői munkaterv tartalmazza a vezetői ellenőrzési tervet, mely lehetőséget ad minden évben ahhoz, hogy az alternatív program alkalmazási minőségét folyamatosan nyomon kövesse a vezető, az óvodapedagógus, s ez által a nevelőtestület is. Ezek a szakmai ellenőrzések magukban hordozzák az ellenőrzések folyamatszabályozott, minőségellenőrzési metodikákat.

Az **intézményvezető** a folyamatos információgyűjtése, valamint a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti a következő év ellenőrzési témáját és a munkaterv részeként elkészíti a folyó évre szóló ellenőrzési tervét. Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi és az alternatív program ide vonatkozó hivatkozásait, és nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat és az ellenőrzés témájában használt dokumentumokat.

Az óvodavezető a nevelési évnnyitó értekezleten ismerteti az elkészített ellenőrzési tervét, az ellenőrzéshez elkészített kategóriarendszeres megfigyelési táblázatokat, s annak értelmezését. Ezeket a megfigyelési segédleteket kapják meg a csoportban dolgozók, hogy fejlesztő hatású lehessen az ellenőrzés, és mindenki korrekten felkészülhessen az ellenőrzésre.

Az **ellenőrzöttek** a csoportnaplóban rögzítik az ellenőrzés paramétereit: idejét, helyét, s azokat a feladatokat, amelyeket az intézményvezető a helyzetfelméréshez igényel. Az ellenőrző személy a tervezettnél megfelelően elvégzi az ellenőrzést. Gondoskodik arról, hogy az egy csoportban dolgozó szakemberek együtt vegyenek részt az ellenőrzés teljes folyamatában. (Ha az ellenőrzés tárgya a dajkára is érvényes, ő is részese az ellenőrzés teljes folyamatának.)

Az **ellenőrzés** után az ellenőrzött személy kifejti reflektív elemzését, értékelését saját munkájáról. Az ellenőrző személy az ellenőrzés befejezése után – egy-két napon belül – nyilvánosságra hozza vezetői feljegyzéseit, észrevételeit, és az ellenőrzötteknek ismerteti.

Abban az esetben, ha az ellenőrzött személyek egyetértettek az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzés lezárul az ellenőrző lap és a záró összegzés kitöltésével, aláírásával. (Az ellenőrző lapon szerepelnek az ellenőrzésre vonatkozó adatok, a záró összegzésen pedig a megfelelt, nem felelt meg kritériumok. A megfelelt kritérium azt jelenti, hogy a csoportban dolgozó pedagógusok a sikerkritériumokat teljesítették. Ha az ellenőrzött személy nem ért egyet az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzést megismétlik a nevelőtestület által meghatározott belső szakemberrel. Az ellenőrzés befejezését követő két héten belül az ellenőrző személy a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi, és közösen megbeszélte helyen úgy tárolja, hogy az óvodapedagógusok elolvashassák.

26.1. Az ellenőrzési rendszer kiépítése:

Az **ellenőrzés témája** olyan területet öleljen fel, amelyet le lehet ellenőrizni a pedagógiai folyamatban. Érinthet egy szokásrendszert, szabályokat, normákat, egy szakmai követelményt az alternatív program szerint, a hozzátartó dokumentumokkal együtt, melynek a minőségét javítani szeretnénk. A vezető vigyázzon arra, hogy a minőségellenőrzés fogalmában meghatározott területeket érintse az ellenőrzés során (dokumentumok, követelmények, a fejlődés várható jellemzőinek vizsgálata valamely tevékenységben, normák, szokások, szabályok).

Az ajánlott **folyamatrendszert** saját helyi körülményünkre adaptálja, és fogadtassa el a nevelőtestületével! A vezető készítsen olyan megfigyelési technikát, táblázatot, amelyek használata egyszerű, könnyen kezelhető, érthető szempontokat tartalmaz, valamint átlátható, és a pedagógusok fejlődését szolgálja. Az ellenőrzés sikerkritériuma mindig a pedagógiai program céljaira, az SZMSZ-ben rögzített követelményekre épüljön! Az ellenőrzés teljes folyamata legyen nyitott konstruktív, együttműködő, és mindenki számára megismerhető.

27. SZAKMAI INNOVÁCIÓK, FEJLESZTÉSEK, ÉS A SZAKMAI BELSŐ ÉRTÉKELÉSEK RENDSZERE

A szakmai innovációk kezdeményezését a művészeti egyesület folyamatosan támogatja. Az innovációk igen nagy hatékonyságot eredményeztek az óvodák gyakorlati munkájában, amelyek jól szolgálták a helyi szakmai fejlesztéseket. Az innovációk hozadéka volt, hogy létrehozta a művészeti óvodákban a szakmai teameket az egyéni fejlődés nyomon követése, és a tehetséggondozás területén. Így a vezetési modellünk két középszintű vezetővel megerősödött. Igen sok művészeti óvodában olyan művészeti munkaközösség működik, amely a program magas szintű alkalmazásáról gondoskodik. Ezek a munkaközösségek képesek belső értékelő munkaközösséggé válni.

Az értékelés, ellentétben az ellenőrzéssel, nem egyszerűen az előírásoknak való megfelelést vizsgálja, hanem arra keresi a választ, hogy az értékelt személy vagy tevékenység megfelel-e a kitűzött céloknak. A célok meghaladják az előírásokat, bennük kifejeződik az értékelt területre vonatkoztatott értékrend.

Értékelésre akkor kerülhet sor, ha előzetesen meghatározott célokat, feladatokat, tartalmakat fogadott el az intézmény. Tulajdonképpen a megírt alternatív program és a pedagógiai programok ezt rögzítik.

Az óvodában a **szakmai belső** értékelések a minőségértékelési folyamatszabályozás alapján szerveződnek, amelyek információkat adnak a célok megvalósulásának mértékéről, szintjéről, s rögzített szempontrendszerek alapján összefüggéseket keresnek a célok, a folyamatok és a megvalósult végállapot között, valamint vizsgálódnak az nevelési folyamatok hatékonyságáról.

Az óvoda vezetője, aki az óvoda egyszemélyi felelőse, az ellenőrzése során, és az intézményi önértékelések folyamán hiányosságokat tapasztal, amit a művészeti, szakmai munkaközösségnek, vezetői ajánlás formájában elkészít. Ez az ajánlás alternatívát tartalmaz, hogy a nevelőtestületnek biztosítsa az értékelési téma kiválasztásához a választási lehetőséget.

A vezetői ajánlást még a nevelési évről érkezőn átadja a szakmai munkaközösség vezetőjének, hogy a nevelési évről érkezőn elkészíthessen elfogadásra egy egyéves provizórikus értékelési tervet.

Az **értékelő terv** tartalmazza a tervezési szakaszt, a feltáró szakaszt, a hiányosságokat korrigáló szakaszt és a lezáró, értékelő szakaszt. Mind a négy szakaszban cselekvési szempontokat, módszereket, eszközöket, dokumentációkat, határidőket és felelősöket jelöl ki.

A **művészeti szakmai munkaközösség (Hagyományőrző)** vezetője az értékelő tervet nevelőtestületi szinten bemutatja, véleményezteteti és elfogadtatja. A feltáró munka összefoglalását a kitöltött, feltáró adatlapok szerint, a művészeti munkaközösség vezetője, és a csapat vezetői végzik, s mindezt írásban rögzítik. Az összefoglalókban kiemelik a javítandó feladatokat is.

A javítandó feladatokra mindegyik óvodai csoport külön-külön saját intézkedési tervet készít. Az intézkedési terveket a szakmai értékelő csoportok hagyják jóvá. Amennyiben a csapat nem hagyja jóvá, akkor korrekciót javasol. Elfogadás esetén pedig elkezdődhet az intézkedési terv megvalósítása. Az intézkedési tervben rögzítik a cselekvési lépéseket, a módszereket, eszközöket, a felelősöket, a határidőt és azt, hogy mit, mivel dokumentálnak.

A művészeti munkaközösség-vezető az eredményeket összeveti a rögzített sikerkritériumokkal. Ha sikerült a folyamatjavítás, akkor a hiányosságot kijavították. Ha mégsem, akkor az óvónők a csoportnaplóba rögzítik a megoldásra váró feladatokat, hogy a hiányosságokat folyamatosan meg tudják szüntetni.

28. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELMI FELELŐS MUNKÁJA

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ebben a feladattervben konkrét tevékenységeket jelöl a felelős meghatározásával együtt.
- A nevelési év elején minden újonnan szerveződött csoport szülői értekezletén a csoportos óvodapedagógusok tájékoztatják a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, arról, hogy probléma esetén milyen, óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Közreműködik az intézmény gyermekvédelmi dokumentumainak elkészítésében az óvodaigazgató segítőjeként.
- Évente legalább egyszer egyeztet a jegyzővel vagy az illetékes önkormányzati előadóval és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartást illetően jelzőrendszeri beszámolón.
- Munkájáról évente egyszer beszámol a nevelőtestületi értekezleten, illetve egyéb esetekben az igazgató utasítására.
- Kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a gyámhatósággal, a nevelési tanácsadóval, szociális munkással, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt az igazgató és kollégái tudomására hozza.
- Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, illetve a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel. Intézkedést kér azoktól az
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozók között.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményeit. Ezt a feladatot az óvodapedagógusokkal együtt végzi.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés időpontját, okait.
- Elősegíti az óvónők felderítő-tevékenységét.
- Továbbképzést tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, az egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekhez tanácsot ad.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében, ahol szükséges.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.

28.1. SPECIÁLIS GYERMEKVÉDELMI FELADATOK

- A gyermekvédelmi felelős előkészíti az új nyilvántartó lapokat, illetve folyamatosan vezeti a már meg lévőket;
- Kapcsolatban vagyunk az intézményünkbe delegált szociális munkással, konzultálunk a gyermekvédelmi esetekről.
- Kapcsolatban állunk a Szociális Alapszolgáltató Központ és a Gyámügyi Osztállyal.
- Gyermekjóléti Szolgálat, a családsegítő által szervezett esetmegbeszéléseken információt cserélünk az egyes esetekről.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Készítette: Kovácsné Halász Éva intézményvezető

Dátum: Vép. 2019.....

Ph. ....

Kovácsné Halász Éva

Egyetértést gyakorlók és véleményt nyilvánítók nevében:

Dátum: Vép., 2019 .....

.....
Szülői szervezet képviselőjének aláírása

2019/2020. sz..... nevelőtestületi határozat

” A Vép Vadvirág Művészeti Óvoda nevelőtestülete az intézmény Házi rendjét a jegyzőkönyvben szereplő módosításokkal, a szülők véleményének és javaslatának meghallgatásával együtt elfogadja, az abban foglaltakkal egyetért, megvalósítását magára nézve a magas elvárások szintjén kötelezőnek tekinti.”

Dátum: Vép. 2019 .....

.....
A nevelőtestület képviselőjének aláírása

Ph.

Vép Város Képviselő-testület hatáskörében jóváhagyta.....sz határozatával.

Ph

.....
aláírása

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai nevelési program hatálya:

- A Pedagógiai program az óvodavezető jóváhagyásával lép hatályba a kihirdetés napján és határozatlan időre szól.
- Rendelkezéseit a kihirdetés napját követő nevelési év első napjától kell alkalmazni.
- A pedagógiai programot véleményezésre meg kell küldeni a Szülői közösségnek.

Az óvodai nevelési program felülvizsgálatának határideje: 2023. augusztus 31.

Az óvodai nevelési program módosítása: az intézményvezető hatásköre, kezdeményezheti a nevelőtestület.

A módosításának lehetséges indokai:

- A program bevalását figyelemmel kísérő ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat.
- A gyermekek értelmi-érzelmi fejlődésében nem hozott olyan szintű fejlődést, amit a programtól elvártunk.
- A program bevalását figyelemmel kísérő ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat.
- A nevelőtestület többségének indítványa alapján.
- Törvényi változások miatt, jogszabályi elvárás.
- Feladatellátás változás.

A döntés-előkészítő érdekegyeztető fórumot, melyen a módosítással foglalkozik a nevelőtestületet, az óvodában működő munkaközösségek javaslatára kell összehívni.

A következő előírásokat szabunk a programmódosítás előterjesztésére:

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének
- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek.
- Szóbeli előterjesztés a nevelőtestületnek, véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

A Pedagógiai program személyi hatálya kiterjed:

- Az óvodával jogviszonyban álló pedagógusra, alkalmazottakra.
- Az óvodával jogviszonyban álló gyermekekre.
- Az intézménnyel jogviszonyban nem álló, de az intézményben munkát végző pedagógusra.

A Pedagógiai program területi hatálya kiterjed:

- Az óvodán belüli tevékenységekre.
- Az óvoda által szervezett külső programokra.

A program nyilvánosságának biztosítása, a tájékoztatás adásának és tájékoztatás kérésének szabályozása:

- Az első szülői értekezleten való tájékoztatásnyújtás (intézményvezető).
- A szülő kérésére, előre egyeztetett időpont alapján, szóban (intézményvezető).
- A csoport szülői értekezletek alkalmával (csoportban dolgozó pedagógusok).
- Az óvoda honlapja.
- Egy példány a többi intézményi szabállyal együtt átolvasásra elkérhet.

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

Nagy Jenőné: *Csak tiszta forrásból*. ONME, Szolnok, 2002.

Nagy Jenőné: *Óvodai programkészítés, de hogyan?* Országos Közoktatási Intézet, Budapest

Nagy Jenőné: *Óvodatükör*. ÓNME, Szolnok, 2001.

Verselés, mesélés: Bauer Gabriella: *Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény* Nemzeti

Tankönyvkiadó, Budapest, 1993

Icinke-picinke – Népmesék óvodásoknak, Szerk.: Kovács Ágnes, Móra Ferenc Ifjúsági

Könyvkiadó Zrt, Budapest, 2016, *Cini-cini, muzsika - Óvodások verseskönyve*, Szerk.: T.

Aszódi Éva, Móra Ferenc Ifjúsági

Könyvkiadó Zrt, Budapest, 2015

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

Forrai Katalin: *Ének az óvodába*, EBM Zeneműkiadó, Budapest, 2004.

Törzsök Béla: *Zenehallgatás az óvodában*, Editio Musica Budapest, 1982.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka: www.ovonok.hu –

Óvodapedagógusok szakmai és közösségi portálja

Mozgás: Dr. Krizsaneczné Német Edit: *Játékos gyermektorna*. Franklin

Nyomda, Budapest, 1979.

Dr. Tótszöllősyné Varga Tünde: *Mozgásfejlesztés az óvodában*. Nemzeti Ifjúsági Sport és Szabadidő Alapítvány, 2006.

Vígh Istvánné – Fraisz Ferencné – Peregi Gyöngyi: *Játék a mozgás?* Novum Könyvklub Kft. Kaposvár, 2014.